Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 26 stycznia 2017 r.*

Odwołanie — Konkurencja — Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki — Belgijski, niemiecki, francuski, włoski, niderlandzki i austriacki rynek instalacji sanitarnych do łazienek — Decyzja stwierdzająca naruszenie art. 101 TFUE i art. 53 Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym — Koordynacja cen i wymiana szczególnie chronionych informacji handlowych — Jednolite naruszenie — Dowód — Grzywny — Nieograniczone prawo orzekania — Rozsądny termin — Proporcjonalność

W sprawie C-625/13 P

mającej za przedmiot odwołanie w trybie art. 56 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wniesione w dniu 29 listopada 2013 r.,

Villeroy & Boch AG, z siedzibą w Mettlach (Niemcy), reprezentowana przez M. Klusmanna oraz T. Kreifelsa, Rechtsanwälte, wspieranych przez profesora S. Thomasa,

wnosząca odwołanie,

w której drugą stroną postępowania jest:

Komisja Europejska, reprezentowana przez L. Malferrariego, F. Castilla de la Torrego oraz F. Ronkesa Agerbeeka, działających w charakterze pełnomocników, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

strona pozwana w pierwszej instancji,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: A. Tizzano, wiceprezes Trybunału, pełniący obowiązki prezesa pierwszej izby, M. Berger, E. Levits, S. Rodin (sprawozdawca) i F. Biltgen, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Wathelet,

sekretarz: K. Malacek, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 10 września 2015 r.,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 26 listopada 2015 r.,

wydaje następujący

* * Język postępowania: niemiecki.

Wyrok

1 W swoim odwołaniu Villeroy & Boch AG zwraca się o uchylenie wyroku Sądu Unii Europejskiej z dnia 16 września 2013 r., Villeroy & Boch Austria i in./Komisja (T-373/10, T-374/10, T-382/10 i T-402/10, niepublikowanego, zwanego dalej „zaskarżonym wyrokiem", EU:T:2013:455), ze względu na to, że w tym wyroku sąd ten oddalił częściowo jej skargę o stwierdzenie nieważności decyzji Komisji C(2010) 4185 wersja ostateczna z dnia 23 czerwca 2010 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 101 TFUE oraz art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/39092 – Instalacje sanitarne do łazienek, zwanej dalej „sporną decyzją") w dotyczącym jej zakresie.

Ramy prawne

Rozporządzenie nr 1/2003

2 Rozporządzenie Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. [101 TFUE i 102 TFUE] (Dz.U. 2003, L 1, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 8, t. 2, s. 205) przewiduje w art. 23 ust. 2 i 3:

„2. Komisja może, w drodze decyzji, nałożyć grzywny na przedsiębiorstwa lub związki przedsiębiorstw, jeżeli umyślnie lub w wyniku zaniedbania:

a) naruszają art. [101 TFUE lub 102 TFUE] […]

[…].

Dla każdego przedsiębiorstwa lub związku przedsiębiorstw biorących udział w naruszeniu grzywna nie przekroczy 10% całkowitego obrotu uzyskanego w poprzedzającym roku obrotowym.

[…]

3. Przy ustalaniu wysokości grzywny uwzględnia się ciężar i czas trwania naruszenia".

Wytyczne z 2006 r.

3 W pkt 2 wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 23 ust. 2 lit. a) rozporządzenia (WE) nr 1/2003 (Dz.U. 2006, C 210, s. 2, zwanych dalej „wytycznymi z 2006 r.") Komisja wskazała, że w zakresie dotyczącym ustalania wysokości grzywien „rozważy czas trwania i wagę danego naruszenia przepisów" i że „wysokość nałożonej grzywny nie może przekroczyć pułapów przewidzianych w art. 23 ust. 2 akapity drugi i trzeci rozporządzenia [(WE) nr] 1/2003".

4 Punkt 37 wytycznych z 2006 r. stanowi:

„Mimo iż niniejsze wytyczne przedstawiają ogólną metodologię w zakresie ustalania grzywien, szczególne okoliczności danego przypadku lub konieczność osiągnięcia efektu odstraszającego w pewnym przypadku mogą uzasadnić odstąpienie Komisji od wspomnianej metodologii lub pułapów ustalonych w pkt 21".

Okoliczności powstania sporu i sporna decyzja

5 Produktami, których dotyczy niniejszy kartel, są należące do trzech podgrup instalacje sanitarne do łazienek, a mianowicie armatura sanitarna, kabiny prysznicowe wraz z ich wyposażeniem, a także wyroby ceramiczne (zwane dalej „trzema podgrupami produktów").

6 Okoliczności powstania sporu zostały przedstawione przez Sąd w pkt 1–19 zaskarżonego wyroku i można je streścić w przedstawiony poniżej sposób.

7 W spornej decyzji Komisja stwierdziła naruszenie art. 101 ust. 1 TFUE oraz art. 53 Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym z dnia 2 maja 1992 r. (Dz.U. 1994, L 1, s. 3, zwanego dalej „porozumieniem EOG") w sektorze instalacji sanitarnych do łazienek. Do tego naruszenia, w którym uczestniczyło 17 przedsiębiorstw, doszło w różnych okresach pomiędzy dniem 16 października 1992 r. a dniem 9 listopada 2004 r. i miało ono postać składających się na jedną całość i mających antykonkurencyjny cel porozumień i uzgodnionych praktyk na terenie Belgii, Niemiec, Francji, Włoch, Niderlandów i Austrii.

8 Dokładnie rzecz ujmując, w spornej decyzji Komisja wskazała, że stwierdzone naruszenie polegało, po pierwsze, na koordynowaniu przez tych wytwórców instalacji sanitarnych do łazienek corocznych podwyżek cen oraz innych elementów taryfowych, do którego to koordynowania dochodziło podczas spotkań odbywających się regularnie w ramach krajowych organizacji zawodowych, po drugie, na ustalaniu i koordynowaniu cen przy okazji zaistnienia szczególnych okoliczności takich jak wzrost cen surowców, wprowadzenie euro czy opłat drogowych, i po trzecie, na ujawnianiu i wymianie mających szczególne znaczenie informacji handlowych. Ponadto Komisja stwierdziła, że ustalanie cen w sektorze instalacji sanitarnych do łazienek odbywało się w cyklu rocznym. W tych ramach producenci ustalali cenniki, które zazwyczaj obowiązywały przez rok i stanowiły podstawę stosunków handlowych z hurtownikami.

9 Villeroy & Boch oraz pozostałe skarżące w pierwszej instancji: Villeroy & Boch Austria GmbH (zwana dalej „Villeroy & Boch Austria"), Villeroy & Boch SAS (zwana dalej „Villeroy & Boch Francja") i Villeroy & Boch Belgium SA (zwana dalej „Villeroy & Boch Belgia") prowadzą działalność w sektorze wyposażenia sanitarnego do łazienek. Villeroy & Boch posiada całość kapitału spółek Villeroy & Boch Austria, Villeroy & Boch Francja, Villeroy & Boch Belgia, Ucosan BV oraz ich spółek zależnych, a także Villeroy & Boch SARL (zwanej dalej „Villeroy & Boch Luksemburg").

10 W dniu 15 lipca 2004 r. Masco Corp. i jej spółki zależne, między innymi Hansgrohe AG, będąca producentem armatury sanitarnej, i Hüppe GmbH, będąca producentem kabin prysznicowych, powiadomiły Komisję o istnieniu kartelu w sektorze instalacji sanitarnych do łazienek i wniosły o zastosowanie wobec nich zwolnienia z grzywien na podstawie wydanego przez tę instytucję obwieszczenia w sprawie zwolnienia z grzywien oraz zmniejszania grzywien w przypadkach karteli (Dz.U. 2002, C 45, s. 3, zwanego dalej „komunikatem z 2002 r. w sprawie współpracy") lub, tytułem ewentualnym, o obniżenie kwoty grzywien, jakie mogłyby zostać na nie nałożone. W dniu 2 marca 2005 r. Komisja skierowała na podstawie pkt 8 lit. a) oraz pkt 15 tego komunikatu do spółki Masco warunkową decyzję o zwolnieniu z grzywny.

11 W dniach 9 i 10 listopada 2004 r. Komisja przeprowadziła niezapowiedziane kontrole w lokalach szeregu przedsiębiorstw i krajowych organizacji zawodowych prowadzących działalność w sektorze instalacji sanitarnych do łazienek.

12 W dniach 15 i 19 listopada 2004 r., odpowiednio, Grohe Beteiligungs GmbH i jej spółki zależne oraz American Standard Inc. (zwana dalej „Ideal Standard") wniosły o zwolnienie z grzywien na podstawie komunikatu z 2002 r. w sprawie współpracy oraz, tytułem ewentualnym, o obniżenie ich kwoty.

13 Po tym, jak w okresie od dnia 15 listopada 2005 r. do dnia 16 maja 2006 r. Komisja skierowała do szeregu spółek i ich organizacji prowadzących działalność w sektorze instalacji sanitarnych do łazienek, w tym również do skarżących w pierwszej instancji, wnioski o udzielenie informacji, w dniu 26 marca 2007 r. instytucja ta wydała pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, które zostało podane do wiadomości tych podmiotów.

14 W dniach 17 i 19 stycznia 2006 r., odpowiednio, Roca SARL oraz Hansa Metallwerke AG wraz ze spółkami zależnymi również wniosły o zwolnienie z grzywien na podstawie komunikatu z 2002 r. w sprawie współpracy, oraz, ewentualnie, o obniżenie ich kwoty. W dniu 20 stycznia 2006 r. spółka Aloys F. Dornbracht GmbH & Co. KG Armaturenfabrik przedstawiła podobny wniosek.

15 Po przesłuchaniu, które miało miejsce w dniach 12–14 listopada 2007 r. i w którym uczestniczyły skarżące w pierwszej instancji, po wysłaniu w dniu 9 lipca 2009 r. pisma wskazującego skarżącym pewne okoliczności faktyczne, na których Komisja zamierzała się oprzeć w ramach wydawania decyzji ostatecznej, a także – skierowanych następnie między innymi do tych skarżących żądań udzielenia dodatkowych informacji, Komisja przyjęła w dniu 23 czerwca 2010 r. sporną decyzję. W decyzji tej stwierdziła ona, że praktyki opisane w pkt 8 niniejszego wyroku stanowiły część składową całościowego planu mającego za cel ograniczenie konkurencji pomiędzy adresatami tej decyzji i miały cechy charakterystyczne jednolitego i ciągłego naruszenia, które obejmowało trzy podgrupy produktów i było stosowane na rynkach belgijskim, niemieckim, francuskim, włoskim, niderlandzkim i austriackim. W tym względzie w szczególności podkreśliła ona okoliczność, że praktyki te odpowiadały modelowi, który okazał się być taki sam we wszystkich sześciu objętych kartelem państwach członkowskich. Wskazała ona również na istnienie krajowych organizacji zawodowych, których działalność dotyczy wszystkich trzech podgrup produktów, nazwanych przez nią „organizacjami koordynującymi", krajowych organizacji zawodowych, których działalność dotyczy co najmniej dwóch z trzech podgrup produktów, nazwanych przez nią „organizacjami wieloproduktowymi", a także wyspecjalizowanych organizacji zrzeszających członków, których działalność koncentrowała się na jednej z trzech podgrup produktów. Wreszcie stwierdziła ona istnienie centralnej grupy przedsiębiorstw uczestniczących w kartelu w różnych państwach członkowskich i w ramach podmiotów koordynujących i organizacji wieloproduktowych.

16 Zdaniem Komisji skarżące w pierwszej instancji uczestniczyły w rozpatrywanym naruszeniu jako członkowie następujących organizacji: IndustrieForum Sanitär, które zastąpiło począwszy od 2001 r. Freundeskreis der deutschen Sanitärindustrie, Arbeitskreis Baden und Duschen, który zastąpił począwszy od 2003 r. Arbeitskreis Duschabtrennungen i Fachverband Sanitär-Keramische Industrie (zwany dalej „FSKI") w Niemczech, Arbeitskreis Sanitärindustrie (zwany dalej „ASI") w Austrii, Vitreous China-group (zwana dalej „VCG") w Belgii, Sanitair Fabrikanten Platform w Niderlandach i Association française des industries de céramique sanitaire (AFICS) we Francji. W odniesieniu do naruszenia popełnionego w Niderlandach Komisja w motywie 1179 spornej decyzji stwierdziła w istocie, że, ze względu na przedawnienie, nie można było nałożyć grzywny na uczestniczące w tym naruszeniu przedsiębiorstwa.

17 W art. 1 spornej decyzji Komisja wymieniła przedsiębiorstwa, które ukarała za naruszenie art. 101 TFUE oraz, od dnia 1 stycznia 1994 r., art. 53 porozumienia EOG ze względu na ich uczestnictwo w kartelu w sektorze instalacji sanitarnych do łazienek w Belgii, w Niemczech, we Francji, we Włoszech, w Niderlandach i w Austrii w różnych okresach między dniem 16 października 1992 r. a dniem 9 listopada 2004 r. Jeśli chodzi o skarżące w pierwszej instancji, Komisja w art. 1 ust. 1 tej decyzji ukarała Villeroy & Boch za udział w tym jednolitym naruszeniu od dnia 28 września 1994 r. do dnia 9 listopada 2004 r., a jej spółki zależne Villeroy & Boch Belgia, Villeroy & Boch Francja i Villeroy & Boch Austria – w odniesieniu do okresów od dnia 12 października 1994 r. do co najmniej dnia 9 listopada 2004 r.

18 W art. 2 ust. 8 spornej decyzji Komisja nałożyła grzywny, po pierwsze, na spółkę Villeroy & Boch w wysokości 54 436 347 EUR, po drugie, solidarnie na spółki Villeroy & Boch i Villeroy & Boch Austria w wysokości 6 083 604 EUR, po trzecie, solidarnie na spółki Villeroy & Boch i Villeroy & Boch Belgia w wysokości 2 942 608 EUR i, po czwarte, solidarnie na spółki Villeroy & Boch i Villeroy & Boch Francja w wysokości 8 068 441 EUR. Łączna kwota grzywien nałożonych na skarżące w pierwszej instancji wyniosła zatem 71 531 000 EUR.

19 W celu ustalenia kwot tych grzywien Komisja oparła się na wytycznych z 2006 r.

Postępowanie przed Sądem i zaskarżony wyrok

20 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 8 września 2010 r. wnosząca odwołanie wniosła do Sądu w sprawie T-374/10 skargę o stwierdzenie nieważności spornej decyzji w dotyczącym jej zakresie, lub, tytułem żądania ewentualnego, obniżenie kwoty grzywien, które zostały na nią nałożone.

21 Na poparcie tych żądań podniosła ona przed Sądem, że Komisja niesłusznie zakwalifikowała stwierdzone naruszenie jako jednolite, złożone i ciągłe, i, tytułem żądania ewentualnego, że postępując w ten sposób instytucja ta naruszyła w szczególności obowiązek uzasadnienia, ponieważ nie określiła w sposób wystarczająco dokładny rozpatrywanych rynków.

22 Villeroy & Boch podniosła również, że nie dopuściła się żadnego naruszenia na rozpatrywanych rynkach produktowych i geograficznych, a mianowicie w Belgii, w Niemczech, we Francji, we Włoszech, w Niderlandach oraz Austrii. W odniesieniu w szczególności do naruszeń, jakie miały zostać popełnione w Niemczech, we Francji i w Austrii, Villeroy & Boch twierdziła, że nie można jej przypisać odpowiedzialności za antykonkurencyjne zachowania, jakich dopuściły się na tych rynkach jej spółki zależne.

23 Wreszcie Villeroy & Boch zakwestionowała nałożenie na nią grzywien na zasadzie odpowiedzialności solidarnej i tytułem ewentualnym podniosła, że kwoty tych grzywien należy obniżyć w szczególności ze względu na to, iż grzywny te są nieproporcjonalne, gdyż Komisja błędnie uwzględniła wielkość sprzedaży pozostającą bez związku z naruszeniem, uchybiając w ten sposób art. 23 ust. 3 rozporządzenia nr 1/2003; grzywny te należy również obniżyć ze względu na przewlekłość postępowania administracyjnego.

24 Tytułem uzupełnienia wnosząca odwołanie podniosła żądanie obniżenia kwoty nałożonych grzywien.

25 W pkt 395 zaskarżonego wyroku Sąd uznał, że Komisja nie ustaliła, iż Villeroy & Boch uczestniczyła w rozpatrywanym jednolitym naruszeniu przed dniem 12 października 1994 r. Stwierdzenie przez Sąd częściowej nieważności art. 1 ust. 7 spornej decyzji pozostaje jednak bez wpływu na obliczenie kwoty grzywny nałożonej na spółkę Villeroy & Boch w art. 2 ust. 8 tej decyzji. Dokonując tego obliczenia, Komisja wzięła bowiem zdaniem wnoszącej odwołanie pod uwagę jej uczestnictwo w naruszeniu począwszy od dnia 12 października 1994 r., jak wynika to wyraźnie z zawartej w spornej decyzji tabeli D.

26 W zaskarżonym wyroku Sąd oddalił skargę w pozostałym zakresie.

Żądania stron

27 Wnosząca odwołanie wnosi do Trybunału o:

— uchylenie zaskarżonego wyroku w całości ze względu na to, że Sąd oddalił w nim częściowo jej skargę;

— tytułem ewentualnym – uchylenie art. 1 spornej decyzji w postaci wynikającej z zaskarżonego wyroku w dotyczącej jej części;

— tytułem w dalszej kolejności ewentualnym – obniżenie kwoty grzywny nałożonej na nią w art. 2 spornej decyzji;

— tytułem w jeszcze dalszej kolejności ewentualnym – skierowanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd; oraz

— obciążenie Komisji kosztami postępowania.

28 Komisja wnosi do Trybunału o:

— częściowe odrzucenie odwołania jako niedopuszczalnego i częściowe oddalenie go jako bezzasadnego oraz

— obciążenie wnoszącej odwołanie kosztami związanymi z postępowaniem.

W przedmiocie odwołania

29 Na poparcie odwołania wnosząca odwołanie podnosi jedenaście zarzutów.

W przedmiocie zarzutu pierwszego

Argumentacja stron

30 W pierwszym z zarzutów odwołania wnosząca je podnosi, że Sąd dopuścił się na jej niekorzyść szeregu naruszeń prawa odnoszących się do czynów, jakich dopuszczono się we Francji.

31 Ten sam sędzia sprawozdawca Sądu i w ramach tej samej izby, tego samego dnia i odnośnie tych samych kwestii i tej samej decyzji, dokonał oceny dwóch dowodów, a mianowicie oświadczeń złożonych w ramach programu łagodzenia sankcji przez spółkę Ideal Standard i przez spółkę Roca w sposób diametralnie różny od tego, jaki został przyjęty w zaskarżonym wyroku i w wyroku z dnia 16 września 2013 r., Keramag Keramische Werke i in./Komisja (T-379/10 i T-381/10, niepublikowanym, EU:T:2013:457, pkt 118–120), naruszając w ten sposób na niekorzyść wnoszącej odwołanie zasady równego traktowania i domniemania niewinności.

32 Jej zdaniem bowiem w pkt 287–290 zaskarżonego wyroku Sąd uznał, że oświadczenia spółek Ideal Standard i Roca umożliwiły jej ustalenie, iż spółka Villeroy & Boch Francja uczestniczyła w trzech zorganizowanych przez AFICS w 2004 r. spotkaniach, w trakcie których prowadzono bezprawne dyskusje. W tym względzie Sąd w istocie przypomniał, że zeznanie przedsiębiorstwa, które wniosło o złagodzenie sankcji, może, w myśl zasady testis unus testis nullus (jeden świadek, to żaden świadek), zostać wykorzystane jako dowód tylko wówczas, gdy zostanie one potwierdzone zeznaniami innych uczestników kartelu. Taka sytuacja zachodzi jednak zdaniem Sądu w niniejszej sprawie, ponieważ zeznanie zawarte we wniosku o złagodzenie sankcji spółki Ideal Standard zostało potwierdzone przez oświadczenie złożone przez spółkę Roca.

33 Zdaniem wnoszącej odwołanie ta dokonana przez Sąd ocena dowodów jest zaś ewidentnie sprzeczna z oceną tego samego materiału dowodowego, która została dokonana w wyroku z dnia 16 września 2013 r., Keramag Keramische Werke i in./Komisja (T-379/10 i T-381/10, niepublikowanym, EU:T:2013:457, pkt 118–120), który również dotyczy spornej decyzji.

34 Tak samo wnosząca odwołanie jest zdania, że Sąd dokonał w tym wyroku oceny wartości dowodowej oświadczenia złożonego przez spółkę Duravit AG w sposób sprzeczny ze sposobem, w jaki dokonał tej oceny w zaskarżonym wyroku, naruszając w ten sposób zasadę równego traktowania materiału dowodowego oraz zasadę in dubio pro reo. W wyroku z dnia 16 września 2013 r., Keramag Keramische Werke i in./Komisja (T-379/10 i T-381/10, niepublikowanym, EU:T:2013:457, pkt 115, 116) Sąd uznał bowiem, że tego oświadczenia nie można wykorzystać przeciwko skarżącym w tamtej sprawie, ponieważ nie zostało ono podane do ich wiadomości w trakcie postępowania administracyjnego. W zaskarżonym wyroku natomiast Sąd zgodził się na uwzględnienie tego samego oświadczenia. W pkt 293 tego wyroku Sąd wskazał, że nawet jeśli sporna decyzja „nie opiera się" na tym oświadczeniu, nie zmienia to faktu, że oświadczenie to potwierdza oświadczenie spółki Ideal Standard co do treści bezprawnych dyskusji, które „prawdopodobnie" odbyły się w dniu 25 lutego 2004 r.

35 Ponadto wnosząca odwołanie utrzymuje, że Sąd, przyjmując przeciwko niej oświadczenie złożone przez spółkę Duravit, w odniesieniu do którego wiedział, iż nie można go wykorzystać przeciwko niej, a sama Komisja nie przyjęła go w spornej decyzji, zmienił uzasadnienie tego rozstrzygnięcia i naruszył art. 263 i art. 296 akapit drugi TFUE.

36 Ponieważ nie powołano żadnego innego dowodu w odniesieniu do naruszenia, które można rzekomo przypisać wnoszącej odwołanie we Francji, obciążenie tej spółki opiera się na wskazanych powyżej naruszeniach prawa odnoszących się do czynów, jakich dopuszczono się we Francji.

37 Komisja wnosi o oddalenie zarzutu pierwszego.

Ocena Trybunału

38 Odpowiadając na pierwszy zarzut należy przypomnieć, że dokonana przez Sąd ocena mocy dowodowej dokumentu nie może co do zasady zostać poddana kontroli Trybunału w ramach postępowania odwoławczego. Zgodnie bowiem z tym, co wynika z art. 256 TFUE oraz z art. 58 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, odwołanie ogranicza się do kwestii prawnych. Sąd jest bowiem wyłącznie właściwy do dokonania ustalenia oraz oceny odpowiednich okoliczności stanu faktycznego, jak również oceny dowodów, z wyłączeniem przypadków przeinaczenia tych okoliczności i dowodów (zob. w szczególności wyrok z dnia 2 października 2003 r., Salzgitter/Komisja, C-182/99 P, EU:C:2003:526, pkt 43 i przytoczone tam orzecznictwo), na które nie powołano się w niniejszym przypadku.

39 Zgodnie natomiast z utrwalonym orzecznictwem kwestia, czy uzasadnienie wyroku Sądu jest wewnętrznie sprzeczne lub niewystarczające, stanowi zagadnienie prawne, które może zostać podniesione w ramach odwołania (zob. w szczególności wyrok z dnia 21 września 2006 r., Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisja, C-105/04 P, EU:C:2006:592, pkt 71 i przytoczone tam orzecznictwo).

40 W niniejszym przypadku w pkt 287 zaskarżonego wyroku Sąd stwierdził, że Komisja oparła się na oświadczeniach spółek Ideal Standard i Roca, aby stwierdzić, iż spółka Villeroy & Boch Francja uczestniczyła w zebraniach AFICS w 2004 r. W pkt 289 tego wyroku Sąd podkreślił, że chociaż z orzecznictwa wynika, iż oświadczenie złożone przez podmiot korzystający z całościowej lub częściowej obniżki grzywien, które zostało zakwestionowane przez któregoś z uczestników postępowania, musi być potwierdzone, nic nie stoi na przeszkodzie temu, aby takie potwierdzenie wynikało z zeznań innego przedsiębiorstwa, które uczestniczyło w kartelu, nawet jeśli przedsiębiorstwo to również skorzystało z obniżki grzywien. Po przeanalizowaniu oświadczenia złożonego przez spółkę Roca Sąd doszedł do wniosku w pkt 290 tego samego wyroku, że należy stwierdzić, iż oświadczenie spółki Ideal Standard, potwierdzone oświadczeniem złożonym przez spółkę Roca, wystarcza pod względem prawnym do ustalenia treści rozpatrywanych bezprawnych dyskusji.

41 Wnosząca odwołanie twierdzi zaś, że to uzasadnienie jest sprzeczne z uzasadnieniem przyjętym w wyroku z dnia 16 września 2013 r., Keramag Keramische Werke i in./Komisja (T-379/10 i T-381/10, niepublikowanym, EU:T:2013:457).

42 Należy jednak przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem spoczywający na Sądzie obowiązek uzasadniania wyroków nie może, co do zasady, obejmować obowiązku uzasadnienia rozstrzygnięcia przyjętego w sprawie w odniesieniu do rozstrzygnięcia przyjętego w innej sprawie, nawet jeśli dotyczy ona tej samej decyzji (zob. wyrok z dnia 11 lipca 2013 r., Team Relocations i in./Komisja, C-444/11 P, niepublikowany, EU:C:2013:464, pkt 66 i przytoczone tam orzecznictwo).

43 Należy więc oddalić podniesiony przez wnoszącą odwołanie argument dotyczący sprzeczności pomiędzy uzasadnieniem zaskarżonego wyroku i uzasadnieniem wyroku z dnia 16 września 2013 r., Keramag Keramische Werke i in./Komisja (T-379/10 i T-381/10, niepublikowanego, EU:T:2013:457).

44 Jeśli chodzi natomiast o argument wnoszącej odwołanie, zgodnie z którym Sąd nie mógł przyjąć przeciwko niej oświadczenia złożonego przez spółkę Duravit, należy stwierdzić, że jest on podnoszony w efekcie błędnego zrozumienia zaskarżonego wyroku. Wzmianka o tym oświadczeniu została bowiem zawarta w pkt 293 zaskarżonego wyroku jedynie po to, aby ustosunkować się do podniesionego przez skarżące w pierwszej instancji argumentu dotyczącego tego oświadczenia i kwestionującego prawdziwość oświadczeń złożonych przez spółki Ideal Standard i Roca. Sąd nie przyjął zatem oświadczenia spółki Duravit jako dowodu przemawiającego przeciwko wnoszącej odwołanie, co potwierdza pkt 295 tego wyroku, w którym Sąd stwierdził, że oświadczenia spółek Ideal Standard i Roca wystarczają pod względem prawnym do stwierdzenia naruszenia art. 101 ust. 1 TFUE.

45 W świetle powyższych uwag zarzut pierwszy powinien zostać oddalony jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu drugiego

Argumentacja stron

46 Podnosząc zarzut drugi, który dzieli się na dwie części, wnosząca odwołanie utrzymuje, że Sąd naruszył obowiązek uzasadnienia ze względu na to, że w pkt 233 zaskarżonego wyroku oddalił on jej zarzut dotyczący niedopuszczenia się naruszenia we Włoszech, opierając się na błędnym postulacie, zgodnie z którym nie zakwestionowała ona okoliczności polegającej na tym, iż wiedziała ona o wdrożeniu antykonkurencyjnych praktyk na obszarze tego państwa członkowskiego.

47 W drugiej kolejności wnosząca odwołanie podnosi, że Sąd w zaskarżonym wyroku naruszył reguły logiki oraz zakaz dyskryminacji odnośnie do oceny materialnej oraz przypisania naruszenia, jakiego rzekomo dopuszczono się we Włoszech. W pkt 234 zaskarżonego wyroku Sąd przypisał bowiem wnoszącej odwołanie to naruszenie popełnione przez podmioty trzecie na tej podstawie, że miała ona o nim wiedzieć, i to pomimo że wnosząca odwołanie nie prowadziła działalności we Włoszech i nie brała udziału w spotkaniach organizacji zawodowej w tym państwie członkowskim. Jednocześnie zaś główne zarzuty podniesione przeciwko podmiotom, które miały być głównymi sprawcami tego samego naruszenia, zostały w znacznej części czy też całkowicie odrzucone w trzech dotyczących spornej decyzji wyrokach wydanych w tym samym dniu przez tę samą izbę Sądu orzekającą w tym samym składzie sędziowskim.

48 W pkt 335 i nast. wyroku z dnia 16 września 2013 r., Duravit i in./Komisja (T-364/10, niepublikowanego, EU:T:2013:477), Sąd stwierdził, że spółkom Duravit, Duravit SA i Duravit BeLux SPRL/BVBA nie można zarzucić ani uczestnictwa w naruszeniach dokonanych we Włoszech, ani tego, że wiedziały o nich, i to pomimo iż były one obecne na rynku włoskim za pośrednictwem swego przedsiębiorstwa joint venture.

49 Taki sam wniosek można by wyciągnąć z innego wyroku wydanego tego samego dnia przez tę samą izbę z tym samym sędzią sprawozdawcą w przedmiocie tych samych kwestii związanych z Włochami, a mianowicie z wyroku z dnia 16 września 2013 r., Wabco Europe i in./Komisja (T-380/10, EU:T:2013:449, pkt 70 i nast.). W wyroku tym Sąd wskazał, że, jeśli chodzi o okres od marca 1993 r. do marca 2000 r., należy wyłączyć ze sprawy przedsiębiorstwa należące do grupy Ideal Standard, pomimo że zostało ustalone ich uczestnictwo w spotkaniach organizacji zawodowej we Włoszech, w trakcie których były prowadzone dyskusje niezgodne z regułami konkurencji.

50 Identyczne uzasadnienie doprowadziło również do tego, że Sąd w wyroku z dnia 16 września 2013 r., Keramag Keramische Werke i in./Komisja (T-379/10 i T-381/10, niepublikowanym, EU:T:2013:457, pkt 222, 223), w odróżnieniu od zaskarżonego wyroku, stwierdził częściową nieważność spornej decyzji w odniesieniu do naruszenia, jakiego miano się dopuścić we Włoszech.

51 W świetle powyższego nie można przyjąć oceny dowodów dokonanej przez Sąd w pkt 233 zaskarżonego wyroku w związku z pkt 66 i nast. tego samego wyroku.

52 Komisja wnosi o oddalenie zarzutu drugiego.

Ocena Trybunału

53 Jeśli chodzi o część pierwszą zarzutu drugiego, po zapoznaniu się z pkt 59 skargi o stwierdzenie nieważności powołanego przez wnoszącą odwołanie na poparcie tego zarzutu należy zaś stwierdzić, że, jak podniósł w istocie Sąd w pkt 233 zaskarżonego wyroku, poprzestała ona na zakwestionowaniu tego, iż wiedziała ona o stosowaniu antykonkurencyjnych praktyk we Włoszech, nie popierając tego twierdzenia żadnym argumentem czy też szczegółowym materiałem dowodowym. Ponadto pkt 59 dotyczy pierwszego zarzutu nieważności, a nie – trzeciej części trzeciego zarzutu nieważności, w związku z czym nie można zarzucać Sądowi, że nie ustosunkował się do tej właśnie części zarzutu w jej analizie przeprowadzonej w pkt 231–234 zaskarżonego wyroku.

54 Wynika z tego, że część pierwsza drugiego zarzutu odwołania jest bezzasadna.

55 Jeśli chodzi o część drugą tego zarzutu, należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem naruszenie art. 101 ust. 1 TFUE może wynikać nie tylko z pojedynczego działania, ale również z szeregu działań, a nawet z zachowania o charakterze ciągłym, nawet jeżeli jeden lub większa liczba elementów tego szeregu działań lub tego zachowania ciągłego mogłyby stanowić same w sobie i odrębnie naruszenie tego postanowienia. W przypadku gdy poszczególne działania z uwagi na identyczny cel polegający na zakłóceniu konkurencji na rynku wewnętrznym wpisują się w „całościowy plan", Komisja jest uprawniona przypisać odpowiedzialność za te działania na podstawie udziału w naruszeniu postrzeganym jako całość (zob. wyrok z dnia 24 czerwca 2015 r., Fresh Del Monte Produce/Komisja i Komisja/Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P i C-294/13 P, EU:C:2015:416, pkt 156 i przytoczone tam orzecznictwo).

56 Przedsiębiorstwo uczestniczące w takim jednolitym i złożonym naruszeniu w drodze swoich własnych zachowań, które były objęte pojęciami porozumienia lub praktyki uzgodnionej mającej cel antykonkurencyjny w rozumieniu art. 101 ust. 1 TFUE i miały przyczynić się do realizacji naruszenia w jego całości, może być tym samym również odpowiedzialne za zachowania innych przedsiębiorstw w ramach tego samego naruszenia przez cały okres jego udziału w tym naruszeniu. Ma to miejsce, jeżeli zostanie wykazane, że przedsiębiorstwo to zamierzało własnym zachowaniem przyczynić się do realizacji wspólnych celów wyznaczonych przez wszystkich uczestników tego porozumienia i że znało działania planowane lub wdrażane przez inne przedsiębiorstwa dla realizacji tych samych celów lub że w sposób rozsądny mogło je przewidzieć oraz że było gotowe ponieść związane z tym ryzyko (zob. wyrok z dnia 24 czerwca 2015 r., Fresh Del Monte Produce/Komisja i Komisja/Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P i C-294/13 P, EU:C:2015:416, pkt 157 i przytoczone tam orzecznictwo).

57 W sytuacji więc, w której przedsiębiorstwo mogło uczestniczyć bezpośrednio we wszystkich zachowaniach antykonkurencyjnych stanowiących jednolite i ciągłe naruszenie, Komisja jest uprawniona do przypisania mu odpowiedzialności za wszystkie te zachowania, a tym samym – za to naruszenie w całości. Przedsiębiorstwo mogło również uczestniczyć bezpośrednio jedynie w części zachowań antykonkurencyjnych stanowiących naruszenie jednolite i ciągłe, lecz mieć wiedzę o wszystkich pozostałych zachowaniach stanowiących naruszenie planowanych lub wdrażanych przez innych uczestników kartelu dla realizacji tych samych celów, lub mogło w sposób rozsądny je przewidzieć i było gotowe ponieść związane z tym ryzyko. W takiej sytuacji Komisja jest również uprawniona do przypisania temu przedsiębiorstwu odpowiedzialności za wszystkie zachowania antykonkurencyjne stanowiące takie naruszenie i w konsekwencji – za to naruszenie w całości (zob. wyrok z dnia 24 czerwca 2015 r., Fresh Del Monte Produce/Komisja i Komisja/Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P i C-294/13 P, EU:C:2015:416, pkt 158 i przytoczone tam orzecznictwo).

58 Ponadto, aby zakwalifikować różne działania jako jednolite i ciągłe naruszenie, nie ma potrzeby sprawdzania, czy istnieje między nimi związek komplementarności w tym znaczeniu, że każde z nich miało być odpowiedzią na jedną lub kilka konsekwencji normalnej gry rynkowej, i, wzajemnie na siebie oddziałując, każde z nich przyczyniało się do realizacji całości skutków antykonkurencyjnych zamierzonych przez ich sprawców w ramach całościowego planu mającego jednolity cel. Natomiast przesłanka związana z pojęciem jednolitego celu skutkuje tym, że należy sprawdzić, czy nie istnieją elementy charakteryzujące poszczególne zachowania składające się na naruszenie, które mogłyby świadczyć o tym, iż zachowania fizycznie wdrożone przez inne przedsiębiorstwa nie mają tego samego antykonkurencyjnego celu czy skutku i nie wpisują się zatem w „całościowy plan” polegający na zakłóceniu konkurencji na rynku wewnętrznym (zob. podobnie wyrok z dnia 19 grudnia 2013 r., Siemens i in./Komisja, C-239/11 P, C-489/11 P i C-498/11 P, niepublikowany, EU:C:2013:866, pkt 247, 248).

59 Ponadto z orzecznictwa Trybunału nie można wywnioskować, że art. 101 ust. 1 TFUE dotyczy wyłącznie albo przedsiębiorstw działających na rynku objętym ograniczeniami konkurencji bądź na rynkach znajdujących się na wyższym lub niższym szczeblu lub sąsiadujących z owym rynkiem, albo przedsiębiorstw, które ograniczają swą autonomię zachowywania się na danym rynku w drodze porozumienia lub uzgodnionej praktyki. Z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika bowiem, że tekst art. 101 ust. 1 TFUE odnosi się w sposób ogólny do wszystkich porozumień i uzgodnionych praktyk, które w stosunkach horyzontalnych lub wertykalnych zakłócają konkurencję na rynku wewnętrznym, niezależnie od rynku, na którym prowadzą działalność strony, jak też od okoliczności, że jedynie zachowanie handlowe jednego spośród tych przedsiębiorstw jest objęte treścią uzgodnień, o których mowa (zob. podobnie wyrok z dnia 22 października 2015 r., AC-Treuhand/Komisja, C-194/14 P, EU:C:2015:717, pkt 34, 35 i przytoczone tam orzecznictwo).

60 Z orzecznictwa tego wynika, że Sąd mógł, nie dopuszczając się naruszenia prawa, uznać, iż wnosząca odwołanie uczestniczyła w jednolitym naruszeniu obejmującym między innymi obszar Włoch, skoro wiedziała o stosowaniu tam antykonkurencyjnych praktyk, które stanowiły część opisanego w pkt 15 niniejszego wyroku całościowego planu, i to pomimo że wnosząca odwołanie sama nie wprowadzała tych praktyk w życie.

61 Jeśli chodzi o argument dotyczący rozwiązania przyjętego w wyrokach z dnia 16 września 2013 r.: Wabco Europe i in./Komisja (T-380/10, EU:T:2013:449), Keramische Werke i in./Komisja (T-379/10 i T-381/10, niepublikowanym, EU:T:2013:457) oraz Duravit i in./Komisja (T-364/10, niepublikowanym, EU:T:2013:477) należy przypomnieć, jak zostało to przedstawione w pkt 42 niniejszego wyroku, iż spoczywający na Sądzie obowiązek uzasadniania wyroków nie może, co do zasady, obejmować obowiązku uzasadnienia rozstrzygnięcia przyjętego w danej sprawie w odniesieniu do rozstrzygnięcia przyjętego w innej sprawie, nawet jeśli dotyczy ona tej samej decyzji.

62 Ponadto okoliczność, że Sąd mógł dokonać częściowego stwierdzenia nieważności spornej decyzji w zakresie, w jakim dotyczy ona uczestnictwa w naruszeniach zarzucanych pewnym innym członkom rozpatrywanego kartelu, odnośnie do pewnych rynków geograficznych i w określonych okresach, nie wystarcza do zakwestionowania poczynionego w zaskarżonym wyroku stwierdzenia dotyczącego istnienia całościowego planu obejmującego trzy podgrupy produktów i sześć państw ze względu na identyczny cel rozpatrywanych zachowań polegający na zakłóceniu konkurencji na rynku wewnętrznym. W odpowiednim przypadku takie częściowe stwierdzenie nieważności może doprowadzić jedynie do obniżenia grzywien nałożonych na poszczególne przedsiębiorstwa, jeśli przy obliczaniu wysokości nałożonych grzywien zostałyby uwzględnione dane rynki geograficzne.

63 Wnosząca odwołanie błędnie zatem twierdzi, że Sąd dopuścił się naruszenia prawa ze względu na to, iż oddalił jej zarzut dotyczący braku naruszenia we Włoszech, pomimo że uznał, iż uczestnictwo w tym naruszeniu pewnych przedsiębiorstw obecnych na rynku włoskim nie zostało całkowicie lub w części ustalone dla wszystkich uwzględnionych przez Komisję okresów.

64 Wobec powyższego część druga zarzutu drugiego jest bezzasadna.

65 W związku z tym należy oddalić zarzut drugi jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu trzeciego

Argumentacja stron

66 W pierwszej części trzeciego zarzutu odwołania wnosząca je kwestionuje w istocie okoliczność polegającą na tym, że Sąd niezgodnie z prawem uznał istnienie po stronie Komisji uzasadnionego interesu w stwierdzeniu przedawnionego naruszenia, jakiego dopuszczono się w Niderlandach, naruszając uprawnienia przyznane mu w art. 263 TFUE oraz uchybiając przewidzianemu w art. 296 akapit drugi TFUE obowiązkowi uzasadnienia. Jej zdaniem bowiem niniejsza sprawa nie dotyczy sytuacji, w której istniałby taki interes.

67 W drugiej części trzeciego zarzutu odwołania wnosząca je twierdzi, że istnieje oczywista sprzeczność pomiędzy pkt 2 sentencji i uzasadnieniem zaskarżonego wyroku. Choć bowiem Komisja początkowo przyjęła istnienie w Niderlandach trwającego ponad pięć lat ciągłego naruszenia, Sąd ostatecznie uznał w pkt 321 zaskarżonego wyroku, że wnosząca odwołanie może zostać ukarana za naruszenie popełnione w tym kraju członkowskim jedynie w odniesieniu do okresów trwających, po pierwsze, od dnia 26 listopada 1996 r. do dnia 1 grudnia 1997 r., i, po drugie, od dnia 20 stycznia do dnia 1 grudnia 1999 r. Zgodnie z poczynionymi przez siebie uwagami Sąd powinien był, podobnie jak uczynił to w pkt 2 sentencji zaskarżonego wyroku odnośnie do naruszenia popełnionego w Niemczech, stwierdzić nieważność spornej decyzji w tym względzie, skoro wskazano w niej, że wnosząca odwołanie uczestniczyła w Niderlandach w naruszeniu w sektorze wyposażenia łazienek w czasie przekraczającym ww. okresy. Sąd zaś nie uwzględnił tego, co zdaniem wnoszącej odwołanie stanowi naruszenie prawa, które powinno pociągnąć za sobą co najmniej częściowe uchylenie zaskarżonego wyroku.

68 Komisja wnosi o oddalenie zarzutu trzeciego.

Ocena Trybunału

69 Aby ustosunkować się do pierwszej części trzeciego zarzutu odwołania, należy, w pierwszej kolejności, w odniesieniu do podniesionego przez wnoszącą odwołanie argumentu opartego na naruszeniu art. 263 TFUE, przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem z art. 256 TFUE, art. 58 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i art. 169 § 2 regulaminu postępowania

przed Trybunałem wynika, że w odwołaniu należy wskazać precyzyjnie zarzuty wobec wyroku, którego uchylenia ono dotyczy, jak również odpowiednie podstawy prawne w tym zakresie. Odwołanie, które nie przedstawia nawet argumentów mających na celu określenie naruszenia prawa, jakim miałby być dotknięty zaskarżony wyrok, i ogranicza się do powtórzenia zarzutów oraz argumentów już przedstawionych przed Sądem, nie spełnia powyższego wymogu. Odwołanie takie jest w rzeczywistości wnioskiem o ponowne rozpoznanie skargi złożonej do Sądu, co nie należy do właściwości Trybunału (zob. podobnie wyroki: z dnia 30 czerwca 2005 r., Eurocermex/OHIM, C-286/04 P, EU:C:2005:422, pkt 49, 50; z dnia 12 września 2006 r., Reynolds Tobacco i in./Komisja, C-131/03 P, EU:C:2006:541, pkt 49, 50).

70 Wnosząca odwołanie nie przedstawiła zaś powodów, dla których stoi ona na stanowisku, że Sąd uchybił uprawnieniom przysługującym mu na podstawie art. 263 TFUE, uznając, że w niniejszym przypadku Komisja miała uzasadniony interes w stwierdzeniu naruszenia popełnionego w Niderlandach.

71 Argument ten jest więc niedopuszczalny.

72 W drugiej kolejności, w odniesieniu do podniesionego przez wnoszącą odwołanie argumentu opartego na naruszeniu obowiązku uzasadnienia, należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sąd nie ma obowiązku przedstawienia takiego wyjaśnienia, które podejmowałoby w sposób wyczerpujący punkt po punkcie argumentację przedstawioną przez strony sporu, jeśli tylko przedstawione wyjaśnienie umożliwia zainteresowanym poznanie powodów, dla których ich argumentacja nie została uwzględniona, a Trybunałowi dostarcza elementów wystarczających dla dokonania kontroli (zob. w szczególności wyroki: z dnia 2 kwietnia 2009 r., Bouygues i Bouygues Télécom/Komisja, C-431/07 P, EU:C:2009:223, pkt 42; a także z dnia 22 maja 2014 r., Armando Álvarez/Komisja, C-36/12 P, EU:C:2014:349, pkt 31).

73 Po przypomnieniu zaś, że zgodnie z art. 7 ust. 1 rozporządzenia nr 1/2003 oraz z utrwalonym orzecznictwem Komisja może, jeżeli ma w tym uzasadniony interes, stwierdzić popełnienie naruszenia, które ze względu na przedawnienie nie może już zostać ukarane grzywną, Sąd w pkt 304 zaskarżonego wyroku uznał, że Komisja w rozpatrywanym przezeń przypadku ma taki właśnie interes. Aby bowiem poprzeć twierdzenie, zgodnie z którym popełniono jednolite naruszenie, Sąd stwierdził, że Komisja miała jego zdaniem uzasadniony interes w stwierdzeniu całokształtu bezprawnych praktyk, w których uczestniczyły przedsiębiorstwa takie jak wnosząca odwołanie, uznana przez Komisję za należącą do „centralnej grupy przedsiębiorstw" wdrażających zarzucane naruszenie, również w okresach, odnośnie do których można było uznać, że popełnione w nich czyny uległy przedawnieniu.

74 W ten sposób Sąd, który nie miał obowiązku ustosunkowania się do wszystkich twierdzeń wnoszącej odwołanie, uzasadnił zaskarżony wyrok w wystarczający pod względem prawnym sposób.

75 Wynika z tego, że część pierwszą zarzutu trzeciego należy uznać w części za niedopuszczalną i w części za bezzasadną.

76 Jeśli chodzi o drugą część tego zarzutu opartą na sprzeczności pomiędzy uzasadnieniem i pkt 2 sentencji zaskarżonego wyroku, który ma nie uwzględniać stwierdzeń poczynionych przez Sąd w pkt 321 tego wyroku, należy podkreślić, że nie zaprzeczają one poczynionemu w pkt 2 tej sentencji stwierdzeniu, zgodnie z którym wnosząca odwołanie uczestniczyła, począwszy od dnia 12 października 1994 r., w jednolitym naruszeniu w sektorze instalacji sanitarnych do łazienek w Belgii, w Niemczech, we Francji, we Włoszech, w Niderlandach i w Austrii, gdyż Sąd podniósł, że mające znamiona naruszenia zachowania rozpoczęły się począwszy od tej daty w tym ostatnim państwie członkowskim. Wreszcie, wbrew temu, co twierdzi wnosząca odwołanie, Sąd stwierdził nieważność spornej decyzji w sprawie T-374/10 nie dlatego, że Komisja popełniła błąd w ocenie odnośnie do naruszenia popełnionego w Niemczech, ale właśnie dlatego, że instytucja ta nie wykazała w wystarczający pod

względem prawnym sposób uczestnictwa wnoszącej odwołanie w naruszeniu w Niderlandach począwszy od dnia 28 września 1994 r., jak wynika to jasno z pkt 321 w związku z pkt 395 zaskarżonego wyroku.

77 Wobec powyższego część druga zarzutu trzeciego odwołania jest bezzasadna.

78 W świetle powyższych rozważań zarzut trzeci należy w części odrzucić jako niedopuszczalny, a w pozostałym zakresie – oddalić jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu czwartego

Argumentacja stron

79 W czwartym zarzucie odwołania, który dzieli się na cztery części, wnosząca je podnosi w pierwszej kolejności, że jej twierdzenia poczynione w trakcie postępowania dotyczącego czynów popełnionych w Belgii zostały przedstawione w nieprawidłowy sposób, co pociągnęło za sobą niezgodny z art. 296 akapit drugi TFUE błąd w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Jej zdaniem uzasadnienie przyjęte przez Sąd w pkt 243 i nast. tego wyroku zostały oparte na nieprawidłowej hipotezie, zgodnie z którą pan Z. po dniu 1 stycznia 2003 r. należał jeszcze do personelu Villeroy & Boch Belgia. W rzeczywistości, jak zostało to przedstawione przez wnoszącą odwołanie na rozprawie przed Sądem i jak stwierdził to sam zainteresowany, pana Z. nie łączyły z Villeroy & Boch Belgia po tej dacie żadne związki organizacyjne czy też wynikające ze stosunku pracy, co w rezultacie wyklucza możliwość przypisania czynów wnoszącej odwołanie.

80 W drugiej kolejności, tytułem ewentualnym wnosząca odwołanie podnosi, że Sąd uchybił art. 101 TFUE, uznając, że Villeroy & Boch Belgia uczestniczyła w naruszeniu dotyczącym artykułów ceramicznych w Belgii, chociaż od końca 2002 r. nie prowadziła ona działalności na tym rynku. W szczególności Sąd nie wskazał, za pomocą jakich „działań" spółka ta mogła już po wycofaniu się z rynku skoordynować swe zachowania z zachowaniami innych uczestników kartelu celem ograniczenia konkurencji na tym rynku. W świetle uzasadnienia przyjętego przez Sąd w wyrokach z dnia 16 września 2013 r.: Wabco Europe i in./Komisja (T-380/10, EU:T:2013:449, pkt 79 i nast.), a także Keramag Keramische Werke i in./Komisja (T-379/10 i T-381/10, niepublikowanym, EU:T:2013:457, pkt 222 i nast.), nie ma możliwości przypisania spółce Villeroy & Boch Belgia czy też – pośrednio – wnoszącej odwołanie odpowiedzialności za czyny podmiotów trzecich, które zostały popełnione już po tym wycofaniu się z rynku. Jak wskazał Sąd w tych wyrokach, taki zarzut wymagałby ustalenia, że dane zachowania mają inne znamiona jednolitego naruszenia; konkretnie chodzi tu o zgodność „celu" czy też „skutku" ograniczeń konkurencji na rynku belgijskim, który to warunek w niniejszej sprawie ewidentnie nie został spełniony. W każdym razie sprzeczność oceny okoliczności faktycznych dokonanej w niniejszej sprawie i tej dokonanej w wyroku z dnia 16 września 2013 r., Wabco Europe i in./Komisja (T-380/10, EU:T:2013:449) stanowi naruszenie zasady równego traktowania na niekorzyść wnoszącej odwołanie.

81 W trzeciej kolejności, jeśli chodzi o dowód istnienia uzgodnionych praktyk na zebraniach, które miały miejsce w Belgii w dniach 28 i 29 kwietnia 2003 r. w Belgii, Sąd w pkt 271 zaskarżonego wyroku uznał, że rozkład ciężaru dowodowego ogranicza się do uwagi, zgodnie z którą brak ustalenia jednolitego procentowego bonusu dla hurtowników „nie pozwala wykluczyć tego, że konkurencja zostałaby wykluczona w następstwie wymiany rozpatrywanych informacji". Niemniej jednak, jeśli nawet należałoby uznać, że to podniesione przed Sądem twierdzenie jest zasadne, nie wystarcza ono, logicznie rzecz biorąc, do wykazania naruszenia. Stanowi ono zdaniem wnoszącej odwołanie bądź naruszenie obowiązku uzasadnienia w rozumieniu art. 296 akapit drugi TFUE, bądź naruszenie zapisanej w art. 48 ust. 1 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą") zasady in dubio pro reo.

82 W czwartej kolejności wnosząca odwołanie podnosi, że w pkt 272 i 274 zaskarżonego wyroku Sąd miał dopuścić się naruszenia prawa ze względu na to, iż przyjął on w odniesieniu do całokształtu zarzucanych naruszeń odnoszących się do belgijskiego rynku ceramicznych artykułów łazienkowych istnienie jednolitego, złożonego i ciągłego naruszenia.

83 Na podstawie okoliczności faktycznych ustalonych przez Komisję na podstawie spotkania VCG nie można bowiem dojść do wniosku, że cały przyjęty okres naruszenia należy uznać za stanowiący jednolite naruszenie. Przeciwnie, po spotkaniach VCG, które miały miejsce w dniach 28 i 29 kwietnia 2003 r., można było zaobserwować ewidentną przerwę w ich odbywaniu, co stoi na przeszkodzie temu, aby pod względem prawnym połączyć wcześniejsze i późniejsze spotkania w jednolite i ciągłe naruszenie.

84 Komisja wnosi o oddalenie zarzutu czwartego.

Ocena Trybunału

85 W pierwszej kolejności, w odniesieniu do części pierwszej czwartego zarzutu odwołania, opartej na naruszeniu przez Sąd obowiązku uzasadnienia ze względu na to, iż nie wziął on pod uwagę twierdzenia wnoszącej odwołanie, zgodnie z którym pana Z. począwszy od dnia 1 stycznia 2003 r. nie łączyły już ze spółką Villeroy & Boch Belgia żadne związki, należy podnieść, że podczas pisemnego etapu postępowania przed Sądem wnosząca odwołanie ograniczyła się do zasygnalizowania, celem zakwestionowania faktu jej uczestnictwa, począwszy od tej daty, w kartelu w Belgii, że Villeroy & Boch Luksemburg „przejęła z końcem 2002 r. należący do spółki belgijskiej zakład wytwórczy ceramiki". Dopiero więc na ustnym etapie postępowania przed Sądem wnosząca odwołanie po raz pierwszy wyraźnie stwierdziła, że nie można uznać jej za odpowiedzialną za antykonkurencyjne zachowanie na belgijskim rynku artykułów ceramicznych począwszy od dnia 1 stycznia 2003 r. ze względu na to, iż osoba uczestnicząca w spotkaniach kartelu, czyli pan Z., nie była już wtedy pracownikiem spółki Villeroy & Boch Belgia, lecz była zatrudniona przez spółkę Villeroy & Boch Luksemburg.

86 Artykuł 48 § 2 regulaminu postępowania przed Sądem stanowi zaś, że nie można podnosić nowych zarzutów w toku postępowania, chyba że ich podstawą są okoliczności prawne i faktyczne ujawnione dopiero w toku postępowania. Argument podniesiony przez wnoszącą odwołanie na rozprawie przed Sądem jest zatem w oczywisty sposób niedopuszczalny, gdyż dotyczy on nowego zarzutu opartego na okoliczności faktycznej, o której wiedziała tylko ona i która nie była znana w trakcie postępowania.

87 Prawdą jest, że Sąd nie zajął wyraźnego stanowiska w przedmiocie dopuszczalności czy też zasadności tego argumentu. Niemniej jednak zgodnie z orzecznictwem Trybunału nie można od niego żądać, aby, za każdym razie, kiedy strona podnosi podczas postępowania nowy zarzut, który w oczywisty sposób nie spełnia wymogów określonych w art. 48 § 2 jego regulaminu postępowania, aby wyjaśniał on powody, dla których zarzut ten jest niedopuszczalny bądź też analizował go co do istoty (zob. w szczególności wyrok z dnia 20 marca 2014 r., Rousse Industry/Komisja, C-271/13 P, niepublikowany, EU:C:2014:175, pkt 22 i przytoczone tam orzecznictwo).

88 Wynika z tego, że Sąd nie naruszył ciążącego na nim obowiązku uzasadnienia, stwierdzając w pkt 248 zaskarżonego wyroku – i nie uwzględniając przy tym przedstawionego zbyt późno przez wnoszącą odwołanie twierdzenia, zgodnie z którym pan Z. po dniu 1 stycznia 2003 r. nie był już pracownikiem spółki Villeroy & Boch Belgia, oraz nie wyjaśniając powodów oczywistej niedopuszczalności tego twierdzenia – że uczestnictwo pana Z. w tych spotkaniach kartelu „świadczy o tym, iż spółka Villeroy & Boch Belgia nadal aktywnie uczestniczyła w naruszeniu we własnym interesie oraz w interesie przedsiębiorstwa, którego część, w rozumieniu prawa konkurencji, stanowiła".

89 Dlatego też pierwsza część czwartego zarzutu odwołania jest bezzasadna.

90 W odniesieniu do, w drugiej kolejności, drugiej części tego zarzutu, opartej na naruszeniu art. 101 TFUE, należy podkreślić, że wnosząca odwołanie nie kwestionuje dokonanego przez Sąd ustalenia, zgodnie z którym spotkania VCG przed i po 1 stycznia 2003 r. miały bezprawny charakter, lecz twierdzi, że Sąd błędnie uznał, iż uczestniczyła ona w naruszeniu, podczas gdy spółka Villeroy & Boch Belgia począwszy od końca 2002 r. nie prowadziła już działalności na belgijskim rynku artykułów ceramicznych.

91 Z orzecznictwa przywołanego w pkt 59 niniejszego wyroku wynika zaś, że Sąd w pkt 242 zaskarżonego wyroku słusznie orzekł, iż przedsiębiorstwo może naruszać zakaz przewidziany w art. 101 ust. 1 TFUE, jeżeli jego zachowanie, skoordynowane z działaniami innych przedsiębiorstw, ma na celu ograniczenie konkurencji na szczególnym rynku właściwym, co nie musi koniecznie oznaczać, że przedsiębiorstwo to samo jest aktywne na tym rynku.

92 W tym względzie należy wyjaśnić, po pierwsze, że wbrew temu, co twierdzi wnosząca odwołanie, Sąd wykazał, iż spółka Villeroy & Boch Belgia uczestniczyła aktywnie w zarzucanym naruszeniu. W pkt 244 i 248 zaskarżonego wyroku podkreślił on bowiem, że nieprzerwane uczestnictwo pana Z., w imieniu spółki Villeroy & Boch Belgia, w spotkaniach VCG – których bezprawny charakter nie jest przez wnoszącą odwołanie kwestionowany – przed i po 1 stycznia 2003 r., czyli również po zaprzestaniu przez tę spółkę jakiejkolwiek działalności na rynku artykułów ceramicznych, świadczy o tym, że spółka ta aktywnie uczestniczyła w naruszeniu. Po drugie, wbrew temu, co podnosi wnosząca odwołanie, różnego rodzaju działania zarzucane uczestnikom naruszenia, w tym również spółce Villeroy & Boch Belgia, zostały szczegółowo przedstawione w pkt 255–277 zaskarżonego wyroku.

93 Z powyższego wynika, że należy oddalić podniesiony przez wnoszącą odwołanie argument oparty na tym, iż spółka Villeroy & Boch Belgia z końcem 2002 r. zaprzestała jakiejkolwiek działalności w dziedzinie artykułów ceramicznych.

94 Uwzględniając orzecznictwo przedstawione w pkt 42 niniejszego wyroku, wniosku tego nie można zakwestionować w świetle rozwiązania przyjętego w wyrokach z dnia 16 września 2013 r.: Wabco Europe i in./Komisja (T-380/10, EU:T:2013:449, pkt 84) oraz Keramag Keramische Werke i in./Komisja (T-379/10 i T-381/10, niepublikowanym, EU:T:2013:457, pkt 220 i nast.).

95 Wobec powyższego część druga zarzutu czwartego jest bezzasadna.

96 Wreszcie, w trzeciej kolejności, w odniesieniu do argumentów przedstawionych przez wnoszącą odwołanie w ramach trzeciej i czwartej części tego zarzutu, należy podnieść, że w istocie zmierza ona za ich pomocą, pod przykrywką twierdzeń, według których Sąd dopuścił się naruszeń prawa, do zakwestionowania oceny dowodów odnoszących się do różnego rodzaju niedozwolonych spotkań, której dokonanie należy do wyłącznej właściwości Sądu. Argumenty te należy zatem odrzucić jako niedopuszczalne.

97 W świetle powyższych rozważań zarzut czwarty należy w części odrzucić jako niedopuszczalny, a w pozostałym zakresie oddalić jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu piątego

Argumentacja stron

98 W piątym zarzucie odwołania wnosząca je podnosi, że zaskarżony wyrok narusza art. 101 TFUE ze względu na to, iż Sąd potwierdził w nim istnienie naruszenia popełnionego w Niemczech w latach 2002–2004.

99 W odniesieniu w szczególności do dowodu antykonkurencyjnych praktyk odnoszących się do kabin prysznicowych w 2002 r. wnosząca odwołanie twierdzi, że rozumowanie Sądu zawarte w pkt 116 i 117 zaskarżonego wyroku jest dotknięte naruszeniem prawa, gdyż nie wziął on pod uwagę jej twierdzeń zawartych w pkt 135 skargi o stwierdzenie nieważności oraz w pkt 49 przedstawionej mu repliki. Jej zdaniem Sąd dopuścił się ponadto naruszenia prawa, kwalifikując jako niedozwoloną wymianę mających szczególne znaczenie informacji handlowych przeprowadzoną przez konkurentów dyskusję w przedmiocie daty wysłania nowych cenników rocznych.

100 Jeśli chodzi o dowód na antykonkurencyjne działania w dziedzinie artykułów ceramicznych, jakich miano się dopuścić w trakcie 2002 r., wnosząca odwołanie twierdzi, że Sąd nie mógł uznać w pkt 143 zaskarżonego wyroku, iż uczestniczyła ona w 2002 r. nieprzerwanie w niedozwolonych praktykach ze względu na to, że antykonkurencyjne skutki niedozwolonych dyskusji prowadzonych w trakcie 2001 r. były odczuwalne w 2002 r. oraz że nie zdystansowała się ona publicznie od tych dyskusji ani też tych, które odbyły się w trakcie 2003 r., i to nawet pomimo że, jak stwierdził Sąd, nie istniał bezpośredni dowód na odbywanie niedozwolonych spotkań w trakcie 2002 r.

101 Jeśli chodzi o działania na rynku artykułów ceramicznych zarzucane w odniesieniu do 2003 r., wnosząca odwołanie podnosi, że Sąd w pkt 144 zaskarżonego wyroku przeinaczył jej twierdzenia dotyczące dowodu na uczestnictwo w spotkaniach FSKI, które miały miejsce w dniach 17 stycznia 2003 r. oraz w dniach 4 i 5 lipca 2003 r., naruszając w ten sposób art. 101 TFUE i prawo do rzetelnego procesu. Sąd wskazał bowiem, że wnosząca odwołanie nie zakwestionowała tego, iż, zgodnie z protokołem z tego ostatniego spotkania, „wytwórcy artykułów ceramicznych zgodzili się na to, aby powiększone koszty opłat drogowych nie były ponoszone jedynie przez wytwórców artykułów ceramicznych, ale – by były one przenoszone na ich klientów”, i nie zakwestionowała „wiarygodności” tego protokołu, co jest błędne i pozostaje w całkowitej sprzeczności z argumentacją wyraźnie powołaną przez nią przed Sądem.

102 Ponadto jej zdaniem Sąd w pkt 145 zaskarżonego wyroku nie wyjaśnił, dlaczego wymiana informacji, do której doszło podczas tych spotkań, miałaby pociągać za sobą w rzeczywistości obniżenie poziomu poufności tajemnic uczestniczących w nim przedsiębiorstw ze względu na wyeliminowanie istotnej niepewności odnośnie do konkurencji, ani też tego, które z wymienianych podczas tych spotkań informacji miały znamiona takich tajemnic. Skoro zaś, jak zostało to wskazane przez wnoszącą odwołanie przed Sądem, w niniejszym przypadku będące przedmiotem wymiany informacje były notoryjnie znane, nie można uznać tej wymiany za zakazany w art. 101 TFUE bezprawny kartel.

103 Tak samo nie zostało ustalone, że w 2004 r. doszło do naruszenia odnoszącego się do kabin prysznicowych i artykułów ceramicznych., Celem wykazania, że wnosząca odwołanie uczestniczyła w tym naruszeniu, w pkt 121 i 148 zaskarżonego wyroku Sąd oparł się bowiem wyłącznie na okoliczności polegającej na tym, że członkowie IndustrieForum Sanitär i Freundeskreis der deutschen Sanitärindustrie na spotkaniu zorganizowanym w dniu 20 lipca 2004 r. „wymienili między sobą dotyczące poszczególnych spółek szczegółowe informacje handlowe o wahaniach ich obrotów w Niemczech, o dokonywanym przez nie eksporcie, a także ich prognozach wzrostu”, a w szczególności na tym, że wnosząca odwołanie wskazała, iż osiągane przez nią obroty wzrosły o 5,5%, że jej eksport rósł, a zgodnie z prognozami jej obroty w Niemczech miały wzrosnąć o dalsze 5%.

104 Z jednej strony zaskarżony wyrok jest zatem dotknięty brakiem uzasadnienia ze względu na to, że Sąd nie przedstawił powodów, dla których uznał on, iż dyskusje prowadzone na spotkaniu, które miało miejsce w dniu 20 lipca 2004 r., mogły skutkować obniżeniem poziomu poufności tajemnic chronionych z tytułu art. 101 TFUE.

105 Z drugiej strony zdaniem wnoszącej odwołanie niemożliwe jest, aby podanie wielkości obrotów zarejestrowanych w ciągu poprzedniego roku gospodarczego przez przedsiębiorstwo czy też grupę przedsiębiorstw ich konkurentom czy też niebędących konkurentami podmiotom trzecim, wymiana

informacji o zwiększeniu eksportu czy też podanie do wiadomości prognoz dotyczących zwiększenia obrotów czy też dotyczących ich zmian statystyk mogło zostać uznane za naruszenie art. 101 TFUE. Na podstawie tych danych handlowych jako takich nie można bowiem wyciągnąć żadnego wniosku w przedmiocie praktyk stosowanych przez dane przedsiębiorstwo na rynku, rentowności realizowanych przez nie transakcji czy też przyjętej strategii mającej na celu osiągnięcie danej wielkości obrotów. Żaden z podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na rynku nie mógłby bowiem na podstawie wymienionych informacji przewidzieć z dużą dozą prawdopodobieństwa przyszłych zachowań rynkowych swych konkurentów. Ponadto wszystkie przedsiębiorstwa publikują szybko i regularnie niektóre z tych danych, ponieważ ta publikacja jest w większości przypadków obowiązkowa na mocy przepisów prawa handlowego i prawa regulującego funkcjonowanie rynków kapitałowych oraz reguł mających zastosowanie w dziedzinie koncentracji.

106 Komisja wnosi o oddalenie zarzutu piątego.

Ocena Trybunału

107 Biorąc pod uwagę orzecznictwo przedstawione w pkt 38 niniejszego wyroku, argumenty przedstawione przez wnoszącą odwołanie w ramach zarzutu piątego są niedopuszczalne w zakresie, w jakim podnosząc je zmierza ona do uzyskania ponownej oceny okoliczności faktycznych i dowodów dotyczących naruszenia popełnionego w Niemczech w latach 2002–2004.

108 W pozostałym zakresie należy podkreślić, odnośnie w pierwszej kolejności do działań dotyczących kabin prysznicowych w 2002 r., po pierwsze, że wnosząca odwołanie błędnie zarzuca Sądowi, iż ten nie ustosunkował się do twierdzeń zawartych przez nią w pkt 135 skargi o stwierdzenie nieważności i w pkt 49 repliki, gdyż, jak wskazała Komisja, twierdzenia te dotyczyły naruszenia popełnionego w Austrii, nie zaś w Niemczech.

109 Z drugiej strony, argument wnoszącej odwołanie, zgodnie z którym Sąd dopuścił się naruszenia prawa, uznając za bezprawną wymianę informacji przeprowadzoną przez konkurentów dyskusję dotyczącą wysłania nowych rocznych cenników, jest efektem błędnego zrozumienia zaskarżonego wyroku. W pkt 116 i 117 tego wyroku Sąd stwierdził bowiem jedynie, że ta wymiana informacji świadczy o tym, iż wnosząca odwołanie i jej konkurenci nie zaprzestali w latach 2001–2003 podawania sobie wzajem do wiadomości szczególnie chronionych informacji handlowych. Sąd nie rozstrzygnął zatem, że ta wymiana stanowiła sama w sobie naruszenie art. 101 TFUE.

110 W drugiej kolejności, jeśli chodzi o podniesione przez wnoszącą odwołanie argumenty dotyczące działań w branży artykułów ceramicznych w 2002 r., Sąd w pkt 143 zaskarżonego wyroku uznał, że – pomimo braku bezpośrednich dowodów na uczestnictwo wnoszącej odwołanie w niedozwolonych spotkaniach w ciągu tego roku – Komisja mogła skutecznie uznać, iż w ciągu tego roku wnosząca odwołanie nie przerwała swego uczestnictwa w zarzucanym naruszeniu. W tym względzie Sąd stwierdził bowiem, po pierwsze, że antykonkurencyjne skutki dotyczących podwyżek cen w 2002 r. bezprawnych dyskusji prowadzonych w 2001 r. na spotkaniach, w których uczestniczyła wnosząca odwołanie, były odczuwalne w 2002 r. i, po drugie, że uczestniczyła ona w tych dotyczących podwyżek cen bezprawnych dyskusjach w latach 2001 i 2003 oraz nie zdystansowała się publicznie od ich treści.

111 Zgodnie zaś z utrwalonym orzecznictwem Trybunału w większości przypadków istnienie praktyki lub porozumienia antykonkurencyjnego należy wywieść z szeregu zbiegów okoliczności czy też poszlak, które – rozpatrywane łącznie – w braku innego spójnego wyjaśnienia mogą stanowić dowód naruszenia reguł konkurencji. Co się tyczy zaś w szczególności naruszenia obejmującego okres kilku lat, fakt braku przedstawienia bezpośredniego dowodu na udział spółki w tym porozumieniu w pewnym konkretnym okresie nie stoi na przeszkodzie stwierdzeniu tego naruszenia także w tym okresie, gdy takie stwierdzenie opiera się na obiektywnych i zgodnych poszlakach, przy czym można

uwzględnić brak publicznego zdystansowania się ze strony tej spółki (zob. podobnie wyrok z dnia 17 września 2015 r., Total Marketing Services/Komisja, C-634/13 P, EU:C:2015:614, pkt 26–28 i przytoczone tam orzecznictwo).

112 Uwzględniając to orzecznictwo oraz ustalenia faktyczne przedstawione w pkt 110 niniejszego wyroku, Sąd mógł – nie dopuszczając się naruszenia prawa czy też błędu w uzasadnieniu – rozstrzygnąć, że można uznać, iż wnosząca odwołanie podtrzymywała w 2002 r. swe uczestnictwo w kartelu.

113 W trzeciej kolejności, w odniesieniu do 2003 r. należy podkreślić, po pierwsze, że okoliczność polegająca na tym, iż – wbrew temu, co wskazał Sąd w pkt 144 tego wyroku – wnosząca odwołanie w pkt 115 skargi o stwierdzenie nieważności zakwestionowała przyjętą przez Komisję interpretację sprawozdania ze spotkania FSKI, które miało miejsce w dniach 4 i 5 lipca 2003 r., nie może sama w sobie wystarczyć do zakwestionowania dokonanych przez ten Sąd ustaleń faktycznych.

114 Jeśli chodzi, z drugiej strony, o zasadność stwierdzeń poczynionych w pkt 145 zaskarżonego wyroku, należy podnieść, że, wbrew temu, co twierdzi wnosząca odwołanie, Sąd nie uznał, iż cała wymiana informacji między konkurentami mogła naruszać art. 101 TFUE, i przedstawił powody, dla których uznał, że dyskusje prowadzone na spotkaniach FSKI, które miały miejsce w dniach 4 i 5 lipca 2003 r., miały antykonkurencyjny charakter. W tym względzie Sąd mógł, nie dopuszczając się naruszenia prawa, uznać, że dyskusje, w trakcie których wytwórcy artykułów ceramicznych porozumieli się w kwestii tego, aby powiększone koszty opłat drogowych były przenoszone na klientów, ograniczają stopień niepewności pomiędzy konkurentami i stanowią odpowiednik koordynacji cenowej, w związku z czym stanowią praktykę antykonkurencyjną, i to nawet pomimo że to przeniesienie kosztów mogło zostać przewidziane przez podmioty trzecie czy też szeroki krąg odbiorców.

115 W czwartej kolejności, w odniesieniu do 2004 r., należy z jednej strony oddalić podniesiony przez wnoszącą odwołanie argument dotyczący braku uzasadnienia zaskarżonego wyroku. Wbrew bowiem temu, co podnosi wnosząca odwołanie, Sąd w pkt 123 i 149 zaskarżonego wyroku przedstawił powody, dla których uznał, że wymiana informacji, o której mowa w pkt 121 i 148 tego wyroku, miała antykonkurencyjny charakter. Podkreślił on bowiem, że wymiana ta miała na celu wsparcie koordynacji zaplanowanych w trakcie 2003 r. podwyżek cen na 2004 r. i mogła umożliwić wnoszącej odwołanie i jej konkurentom przewidzenie z większą pewnością ich przyszłego zachowania handlowego na rynku. W ten sposób Sąd uzasadnił zaskarżony wyrok.

116 Jeśli chodzi, z drugiej strony, o zasadność tych stwierdzeń Sądu, wystarczy podnieść, że wnosząca odwołanie nie kwestionuje dokonanego przez Sąd w pkt 123 i 149 zaskarżonego wyroku stwierdzenia, zgodnie z którym wymiana informacji, o której mowa w pkt 121 i 148 tego wyroku, ma antykonkurencyjny charakter ze względu na to, iż miała na celu wsparcie koordynacji zaplanowanych w 2003 r. podwyżek cen na 2004 r., zaś w ramach niniejszego odwołania wnosząca je nie podważyła też istnienia tego rodzaju koordynacji. Ze względu na to, że taki element wystarcza do stwierdzenia istnienia naruszenia, podnoszone przez wnoszącą odwołanie argumenty, zgodnie z którymi taka wymiana informacji nie ma jako taka znamion naruszenia reguł konkurencji, są nieskuteczne.

117 Ten piąty zarzut należy zatem częściowo odrzucić jako niedopuszczalny, a w części – oddalić jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu szóstego

Argumentacja stron

118 W zarzucie szóstym wnosząca odwołanie podnosi w odniesieniu do naruszeń, jakie miały zostać popełnione w Austrii w odniesieniu do okresu pomiędzy dniem 12 października 1994 r. i dniem 9 listopada 2004 r., że stwierdzenia poczynione przez Sąd są nieprawidłowe i należy je uchylić.

119 W odniesieniu w szczególności do 1994 r. Sąd miał dokonać, w pkt 175 i 176 zaskarżonego wyroku, rozszerzającej wykładni twierdzeń Komisji, zmieniając, z naruszeniem art. 296 akapit drugi TFUE, uzasadnienie spornej decyzji. Wbrew bowiem temu, co rozstrzygnął Sąd, Komisja w motywach 299–301 tej decyzji nie stwierdziła, że spotkania ASI, które miały miejsce w ciągu 1994 r., dotyczyły nie tylko kabin prysznicowych i armatury sanitarnej, lecz również łazienkowych artykułów ceramicznych.

120 W odniesieniu do lat 1995–1997 Sąd zauważył, w pkt 185, 190 i 196 zaskarżonego wyroku, że spółka Villeroy & Boch Austria uczestniczyła w niedozwolonych dyskusjach prowadzonych na spotkaniach, które miały miejsce w dniach 16 listopada 1995 r., 23 kwietnia 1996 r. i 15 października 1997 r.

121 Niemniej jednak w odniesieniu do spotkania, które miało miejsce w dniu 16 listopada 1995 r., wnosząca odwołanie twierdzi w istocie, że wyciągając ten wniosek, Sąd dopuścił się naruszenia prawa między innymi z tego powodu, że nie ustosunkował się on do całokształtu jej argumentacji. Czyniąc zawarte w pkt 189 i nast. zaskarżonego wyroku uwagi dotyczące spotkania w dniu 23 kwietnia 1996 r., zgodnie z którymi nie ma specjalnego znaczenia to, czy rozpatrywana dyskusja została zorganizowana na wniosek hurtowników, Sąd również dopuścił się naruszenia prawa, skoro istnieje alternatywne, całkowicie legalne wytłumaczenie zarzucanych praktyk, zgodnie z którym hurtownicy w dziedzinie artykułów łazienkowych wyraźnie domagali się ogłoszenia do określonej daty rocznych cenników, co umożliwiało im opublikowanie katalogów. Jeśli chodzi o spotkanie, które miało miejsce w dniu 15 października 1997 r., Sąd ponadto w pkt 194 zaskarżonego wyroku przekroczył zakres sprawowanej na podstawie art. 263 TFUE kontroli zgodności z prawem, opierając się na uzasadnieniu, które nie zostało zawarte w sporządzonym przez Komisję piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów.

122 Dotyczące 1998 r. uwagi Sądu zawarte w pkt 197 i nast. zaskarżonego wyroku i dotyczące zarzucanego uczestnictwa spółki Villeroy & Boch Austria w naruszeniu prawa antymonopolowego są również obarczone naruszeniem prawa ze względu na to, że są ze sobą sprzeczne. Sąd w pkt 197–202 tego wyroku zauważył bowiem, że Komisja nie udowodniła uczestnictwa spółki Villeroy & Boch Austria w niezgodnych z prawem konkurencji dyskusjach prowadzonych w 1998 r. W szczególności zeznania Masco nie pozwoliły na udowodnienie tego uczestnictwa. Nielogiczne jest to, że Sąd oparł się następnie w pkt 203 tego samego wyroku na tych samych zeznaniach Masco, aby udowodnić, że Villeroy & Boch nie zdystansowała się w 1998 r. od tych bezprawnych praktyk. Sąd uchybił więc również ustalonym w orzecznictwie zasadom prawnym, zgodnie z którymi zbiór poszlak nie może wystarczyć do ustalenia, że dane spotkanie miało sprzeczny z prawem konkurencji charakter, jeżeli nie zostanie wykazane, że spotkania te odbywały się regularnie i dotyczyły antykonkurencyjnych treści, a ponadto nie zostanie to poparte złożonym przez przedsiębiorstwo oświadczeniem o znacznej mocy dowodowej. Żaden z tych dwóch warunków nie został zaś spełniony w niniejszym przypadku.

123 Sąd, wyciągając dotyczące 1999 r. i zawarte w pkt 208 zaskarżonego wyroku wnioski, zgodnie z którymi przedstawiony przez Komisję dowód, czyli sporządzony odręcznie przez przedstawiciela spółki Ideal Standard protokół ze spotkania ASI, które miało miejsce w dniu 6 września 1999 r., w wystarczający pod względem prawnym sposób świadczy o uczestnictwie spółki Villeroy & Boch w bezprawnych dyskusjach, dopuścił się naruszenia prawa. Zeznanie przedstawiciela przedsiębiorstwa, które zwróciło się o obniżenie grzywny na podstawie komunikatu z 2002 r. w sprawie współpracy nie może bowiem stanowić wystarczającego dowodu na istnienie naruszenia, w sytuacji gdy szereg innych oskarżonych o popełnienie tego naruszenia przedsiębiorstw kwestionuje jego prawdziwość.

124 Jeśli chodzi o 2000 r., Sąd, opierając się na sprawozdaniu ze spotkania ASI, które miało miejsce w dniach 12 i 13 października 2000 r., uznał w pkt 214 zaskarżonego wyroku, że pomimo braku bezpośrednich dowodów na uczestnictwo spółki Villeroy & Boch Austria w antykonkurencyjnych działaniach w tym roku „należy podnieść, iż antykonkurencyjne skutki niedozwolonych dyskusji prowadzonych w trakcie 1999 r. były odczuwalne w 2000 r.”. To sprawozdanie zaś, które zostało ostatecznie błędnie zinterpretowane przez Sąd, nie stanowi wystarczającego w tym względzie dowodu.

125 Jeśli chodzi o 2001 r., Sąd w pkt 214–218 zaskarżonego wyroku przyjął uczestnictwo spółki Villeroy & Boch Austria w bezprawnych dyskusjach tylko na tej podstawie, że skutki rzekomo prowadzonych w 2000 r. bezprawnych dyskusji były wówczas nadal odczuwalne. Uzasadniając swe stanowisko, Sąd ograniczył się do odesłania do motywów 652–658 spornej decyzji, nie wyjaśniając przy tym, dlaczego uważa ich treść za przekonującą.

126 Jeśli chodzi o lata 2002 i 2003, Sąd nie uwzględnił twierdzeń wnoszącej odwołanie.

127 Wreszcie, jeśli chodzi o 2004 r., uwagi przedstawione w pkt 228 zaskarżonego wyroku są zdaniem wnoszącej odwołanie wewnętrznie sprzeczne i, czyniąc je, Sąd miał dopuścić się naruszenia prawa. Miał on bowiem uznać w tym punkcie, że spółka Villeroy & Boch Austria, która nie uczestniczyła w spotkaniu ASI w dniu 22 stycznia 2004 r., dzięki sprawozdaniu z tego spotkania była poinformowana o decyzjach podjętych na tym spotkaniu przez jej konkurentów, podczas gdy w pkt 212 tego wyroku uznał on, że okoliczność polegająca na tym, iż protokoły ze spotkań ASI powinny były co do zasady zostać wysłane do wszystkich członków tej organizacji, nie pozwala sama w sobie na ustalenie, że spółka Villeroy & Boch Austria rzeczywiście się z nimi zapoznała.

128 Komisja wnosi o oddalenie zarzutu szóstego.

Ocena Trybunału

129 Podnosząc szósty zarzut odwołania, wnosząca je wskazuje na szereg błędów, jakich miał dopuścić się Sąd w swych stwierdzeniach odnoszących się do naruszeń rzekomo popełnionych w Austrii od dnia 12 października 1994 r. do dnia 9 listopada 2004 r.

130 W zakresie dotyczącym, po pierwsze, podnoszonych przez wnoszącą odwołanie argumentów dotyczących 1994 r. należy stwierdzić, że w niniejszym przypadku ogranicza się ona do powtórzenia argumentacji przedstawionej w postępowaniu w pierwszej instancji. To samo dotyczy argumentów odnoszących się do spotkania, które miało miejsce w dniu 23 kwietnia 1996 r. Uwzględniając orzecznictwo przypomniane w pkt 69 niniejszego wyroku, należy odrzucić te argumenty jako niedopuszczalne.

131 Po drugie, nie można też uwzględnić podnoszonych przez wnoszącą odwołanie argumentów dotyczących spotkań, które miały miejsce w dniach 16 listopada 1995 r. i 15 października 1997 r., opartych w istocie na braku uzasadnienia zaskarżonego wyroku. Sąd bowiem przeanalizował w pkt 180–185 i 192–196 zaskarżonego wyroku oraz oddalił podniesione argumenty dotyczące naruszeń dokonanych w Austrii w zakresie dotyczącym tych poszczególnych spotkań. W odniesieniu do każdego z nich Sąd powołał się, celem oddalenia argumentacji wnoszącej odwołanie jako bezzasadnej, na odpowiednie dowody i na sporną decyzję. W ten sposób Sąd uzasadnił zaskarżony wyrok.

132 Jeśli chodzi o spotkanie, które miało miejsce w dniu 15 października 1997 r., należy ponadto oddalić podnoszony przez wnoszącą odwołanie argument, zgodnie z którym Sąd oparł się na uzasadnieniu, które nie zostało powołane przez Komisję w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów. Należy bowiem stwierdzić, że Sąd w pkt 194 zaskarżonego wyroku oparł się na argumentach przedstawionych w pkt 295 i 307 spornej decyzji. Wnosząca odwołanie nie powołała się zaś przed Sądem na to, że sporna decyzja i pismo w sprawie przedstawienia zarzutów miałyby być niezgodne w tej kwestii. Wobec tego nie może ona, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem (zob. w szczególności wyrok z dnia 22 października 2015 r., AC-Treuhand/Komisja, C-194/14 P, EU:C:2015:717, pkt 54) podnosić takiego argumentu na etapie postępowania odwoławczego przed Trybunałem.

133 W odniesieniu, po trzecie, do spotkań, które miały miejsce w dniach 30 kwietnia i 18 czerwca 1998 r., należy podnieść, że Sąd w pkt 199 zaskarżonego wyroku stwierdził, iż nie można ustalić na podstawie któregokolwiek z przedstawionych przez Komisję dowodów, że wnosząca odwołanie uczestniczyła w naruszeniu. Niemniej jednak w pkt 203 tego wyroku Sąd wyraźnie uznał, że w braku publicznego zdystansowania się wnoszącej odwołanie oraz ze względu na fakt, że antykonkurencyjne skutki porozumienia osiągniętego na spotkaniu w dniu 15 października 1997 r. były odczuwalne w ciągu następnego roku, Komisja mogła uznać, że wnosząca odwołanie nie zaprzestała uczestniczenia w naruszeniu w ciągu 1998 r. Postąpiwszy w ten sposób, Sąd nie tylko uczynił zadość obowiązkowi uzasadnienia, umożliwiając w ten sposób stronom zakwestionowanie jego rozumowania, a Trybunałowi – przeprowadzenie jego kontroli w ramach postępowania odwoławczego, lecz również nie dopuścił się, z punktu widzenia orzecznictwa przedstawionego w pkt 111 niniejszego wyroku, żadnego naruszenia prawa odnośnie do postępowania dowodowego. Sąd nie zaprzeczył też sam sobie ani nie uchybił ciążącemu na nim obowiązkowi uzasadnienia, uznając, że, pomimo iż oświadczenie złożone przez Masco nie pozwala samo w sobie na udowodnienie uczestnictwa wnoszącej odwołanie w wymianie informacji w ciągu 1998 r., to jednak można było je zgodnie z prawem uwzględnić, obok innych dowodów, jako stanowiące część składową zbioru zgodnych poszlak opisanych w pkt 203 zaskarżonego wyroku celem wykazania, iż spółka Villeroy & Boch Austria nie przerwała w 1998 r. swego uczestnictwa w niedozwolonych praktykach.

134 Po czwarte, w odniesieniu do spotkań, które miały miejsce w 1999 r., należy stwierdzić, że z pkt 206 zaskarżonego wyroku jednoznacznie wynika, iż Komisja oparła się na sporządzonym odręcznie przez przedstawiciela spółki Ideal Standard w dniu 6 września 1999 r. protokole ze spotkania, które miało miejsce w tym samym dniu. Wbrew temu, co twierdzi wnosząca odwołanie, taki dowód, który nie jest równoczesny ze złożeniem przez tę spółkę wniosku o złagodzenie sankcji na podstawie komunikatu z 2002 r. w sprawie współpracy, tylko pochodzi z okresu popełnienia naruszenia, jak wskazał Sąd w pkt 207 zaskarżonego wyroku, nie wymaga poparcia go innymi zgodnymi dowodami. Argument ten należy zatem oddalić jako bezzasadny.

135 Po piąte, w odniesieniu do spotkania ASI, które miało miejsce w dniach 12 i 13 października 2000 r., należy stwierdzić, że podnoszone przez wnoszącą odwołanie argumenty opierają się na błędnym zrozumieniu pkt 214 zaskarżonego wyroku. Wbrew bowiem temu, co twierdzi wnosząca odwołanie, Sąd nie oparł się na protokole z tego spotkania, aby stwierdzić, że skutki bezprawnych dyskusji, które były prowadzone w 1999 r., były odczuwalne w 2000 r. Ponadto za pomocą tych argumentów wnosząca odwołanie zmierza w istocie do zakwestionowania dokonanej przez Sąd oceny materiału dowodowego, przy czym nie dowodzi ona jego przeinaczenia. Argumenty te są zatem, z punktu widzenia orzecznictwa przedstawionego w pkt 38 niniejszego wyroku, niedopuszczalne.

136 Po szóste, w odniesieniu do 2001 r., podnoszony przez wnoszącą odwołanie argument opiera się też na błędnym zrozumieniu zaskarżonego wyroku i należy go zatem oddalić. Z pkt 215–218 tego wyroku wynika bowiem jasno, że Sąd nie przyjął uczestnictwa spółki Villeroy & Boch Austria w bezprawnych spotkaniach, które miały miejsce w trakcie 2001 r. ze względu na to, iż skutki spotkań z 2000 r. były nadal odczuwalne w kolejnym roku. W pkt 215–217 tego wyroku Sąd oparł się na fakcie uczestnictwa tej spółki w szeregu spotkań, które miały miejsce w 2001 r. i w trakcie których ich uczestnicy porozumieli się co do daty wysłania cenników hurtownikom oraz daty podwyżki cen, a także – co do spójności treści tych spotkań z innymi spotkaniami mającymi miejsce w latach 2000 i 2001, w których spółka ta nie uczestniczyła, lecz w trakcie których członkowie ASI powoływali się na określone liczbowo podwyżki cen począwszy od dnia 1 stycznia 2002 r.

137 W odniesieniu do, po szóste, podnoszonych przez wnoszącą odwołanie argumentów opartych na niewystarczającym charakterze uzasadnienia zaskarżonego wyroku ze względu na to, że Sąd nie wziął pod uwagę jej twierdzeń odnoszących się do lat 2002 i 2003, wystarczy stwierdzić, że w pkt 219–226 zaskarżonego wyroku Sąd, przed oddaleniem podnoszonej przez wnoszącą odwołanie argumentacji jako bezzasadnej, powołał się na odpowiednie dowody i motywy spornej decyzji dotyczące poszczególnych

spotkań. Uwzględniając orzecznictwo przedstawione w pkt 72 niniejszego wyroku, nie miał on obowiązku ustosunkowania się do całokształtu podniesionych przez wnoszącą odwołanie twierdzeń. Niniejsze argumenty wnoszącej odwołanie należy więc oddalić.

138 Wreszcie, w odniesieniu do jej argumentów dotyczących spotkania, które miało miejsce w dniu 22 stycznia 2004 r., należy stwierdzić, że wnosząca odwołanie usiłuje zakwestionować dokonaną przez Sąd ocenę materiału dowodowego, nie powołując się jednak na jego przeinaczenie. Argumenty te są więc, z punktu widzenia orzecznictwa przedstawionego w pkt 38 niniejszego wyroku, niedopuszczalne.

139 Z powyższego wynika, że zarzut szósty należy w części odrzucić jako niedopuszczalny, a w części oddalić jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutów siódmego i dziewiątego

Argumentacja stron

140 W siódmym zarzucie odwołania, podniesionym tytułem ewentualnym, wnosząca je twierdzi odnośnie do zarzucanych działań dotyczących naruszeń, jakie miały zostać popełnione w Belgii, Francji i Austrii, że nie można na ich podstawie ustalić jej uczestnictwa w tych naruszeniach, gdyż można je przypisać jej spółkom zależnym, ale nie jej samej.

141 W tym względzie wnosząca odwołanie utrzymuje, że pojęcie jednostki gospodarczej w postaci zastosowanej przez Komisję i Sąd w niniejszej sprawie wiąże się z przypisaniem działań przedsiębiorstwu niezależnie od istnienia jakiejkolwiek winy po jego stronie, z naruszeniem praw gwarantowanych w karcie praw podstawowych, a w szczególności – zagwarantowanych w jej art. 48 ust. 1 prawa do domniemania niewinności i zasady in dubio pro reo, zasady ustawowej określoności czynów zabronionych i kar oraz art. 101 TFUE, i to tym bardziej że domniemanie istnienia jednostki gospodarczej w przypadku posiadania przez spółkę dominującą 100% kapitału jej spółki zależnej jest praktycznie niewzruszalne. Zdaniem wnoszącej odwołanie, nawet jeśli Trybunał przyjął to pojęcie w takiej postaci we wcześniejszym orzecznictwie poprzedzającym wejście w życie karty, to orzecznictwo to winno ulec zmianie. Ponadto stoi ona na stanowisku, że Sąd w zaskarżonym wyroku naruszył ustanowiony w art. 296 akapit drugi TFUE obowiązek uzasadnienia, gdyż nie ustosunkował się do podniesionych przez nią argumentów i nie przedstawił jakiegokolwiek uzasadnienia odnośnie do istotnych części zarzucanego naruszenia.

142 W zarzucie dziewiątym wnosząca odwołanie kwestionuje okoliczność polegającą na tym, że Sąd w zaskarżonym wyroku potwierdził grzywnę nałożoną na nią na zasadzie odpowiedzialności solidarnej wraz z jej spółką zależną.

143 Nawet gdyby bowiem istniała możliwość powołania się na odpowiedzialność spółki dominującej za działania jej spółki zależnej w zastosowaniu pojęcia jednostki gospodarczej, nie można przyjąć odpowiedzialności solidarnej za zapłatę grzywny nałożonej na spółki zależne, skoro, po pierwsze, żaden akt prawa Unii nie zawiera przepisu przewidującego zasądzenie grzywny tytułem solidarnym, oraz, po drugie, przyjęcie takiej odpowiedzialności solidarnej pozbawia wnoszącą odwołanie prawna do grzywny nakładanej tytułem indywidualnym w zależności od zarzucanej winy, z naruszeniem zasady odpowiedzialności osobistej. Tytułem ewentualnym wnosząca odwołanie utrzymuje, że Komisja i Sąd powinny były w każdym razie obliczyć udział w kwocie grzywny należny od każdego z dłużników solidarnych w zależności od odpowiedzialności ponoszonej przez każdego z nich.

144 Komisja wnosi o oddalenie zarzutów siódmego i dziewiątego.

Ocena Trybunału

145 Należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, które nie zostało zakwestionowane wraz z wejściem w życie karty, wynika, iż w pewnych okolicznościach osoba prawna, która nie jest sprawcą naruszenia prawa konkurencji, może mimo to zostać ukarana za noszące znamiona naruszenia zachowanie innej osoby prawnej, jeżeli obie te osoby wchodzą w skład tego samego podmiotu gospodarczego, a więc – tworzą przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 101 TFUE (wyrok z dnia 10 kwietnia 2014 r., Komisja i in./Siemens Österreich i in., od C-231/11 P do C-233/11 P, EU:C:2014:256, pkt 45).

146 Z utrwalonego orzecznictwa wynika bowiem, że zachowanie spółki zależnej można przypisać spółce dominującej między innymi w przypadku, gdy, mimo posiadania odrębnej podmiotowości prawnej, ta spółka zależna nie określa w sposób autonomiczny swojego zachowania rynkowego, lecz stosuje zasadniczo instrukcje dawane jej przez spółkę dominującą, w szczególności z uwzględnieniem więzów ekonomicznych, organizacyjnych i prawnych łączących oba te podmioty prawa (wyrok z dnia 10 kwietnia 2014 r., Komisja i in./ Siemens Österreich i in., od C-231/11 P do C-233/11 P, EU:C:2014:256, pkt 46 i przytoczone tam orzecznictwo).

147 W tym względzie Trybunał wyjaśnił, że w szczególnym przypadku, gdy spółka dominująca posiada cały lub prawie cały kapitał spółki zależnej, która dopuściła się naruszenia unijnych zasad konkurencji, istnieje wzruszalne domniemanie, iż owa spółka dominująca rzeczywiście wywiera decydujący wpływ na swoją spółkę zależną (wyrok z dnia 16 czerwca 2016 r., Evonik Degussa i AlzChem/Komisja, C-155/14 P, EU:C:2016:446, pkt 28 i przytoczone tam orzecznictwo).

148 W takiej sytuacji wystarczy, że Komisja wykaże, iż spółka dominująca posiada pośrednio lub bezpośrednio cały lub prawie cały kapitał spółki zależnej, by uznać wspomniane domniemanie za spełnione. To do tej spółki dominującej należy wzruszenie tego domniemania poprzez przedstawienie materiału dowodowego dotyczącego łączących ją z jej spółką zależną związków organizacyjnych, gospodarczych i prawnych wystarczającego do wykazania, że jej spółka zależna zachowuje się na rynku autonomicznie. Jeśli spółka dominująca nie wzruszy tego domniemania, Komisja będzie mogła uznać, że tworzy ona wraz ze swą spółką zależną jedną i tę samą jednostkę gospodarczą i ponosi odpowiedzialność za zachowanie tej spółki zależnej, a następnie – nałożyć na te dwie spółki grzywnę na zasadzie odpowiedzialności solidarnej bez konieczności wykazania osobistego uczestnictwa spółki dominującej w naruszeniu (zob. podobnie wyrok z dnia 16 czerwca 2016 r., Evonik Degussa i AlzChem/Komisja, C-155/14 P, EU:C:2016:446, pkt 27, 29–32 i przytoczone tam orzecznictwo).

149 Wreszcie należy wyjaśnić, że wbrew temu, co twierdzi wnosząca odwołanie, w ww. orzecznictwie nie uchybiono ani zagwarantowanemu w art. 48 ust. 1 karty prawu do domniemania niewinności, ani zasadom: in dubio pro reo oraz ustawowej określoności czynów zabronionych i kar. Domniemanie wywierania przez spółkę dominującą decydującego wpływu na jej spółkę zależną w przypadku posiadania przez nią całości lub prawie całości kapitału tej spółki nie jest bowiem związane z domniemaniem winy którejś z nich, efektem czego nie narusza ono ani prawa do domniemania niewinności, ani zasady in dubio pro reo. Jeśli chodzi o zasadę ustawowej określoności czynów zabronionych i kar, to ustanawia ona wymóg, aby naruszenia i wymierzane za nie kary były jasno określone w ustawie, zaś warunek ten jest spełniony, jeśli zainteresowany na podstawie treści przepisu i w razie potrzeby na podstawie wykładni dokonanej przez sądy jest w stanie określić, jakie działania i zaniechania grożą pociągnięciem go do odpowiedzialności karnej (wyrok z dnia 22 maja 2008 r., C-266/06 P, Evonik Degussa/Komisja, niepublikowany, EU:C:2008:295, pkt 39). Trybunał zaś w orzecznictwie przedstawionym w pkt 145–148 niniejszego wyroku nie uchybił tej zasadzie.

150 Jeśli chodzi o niedzielenie grzywien pomiędzy dane przedsiębiorstwa, należy przypomnieć, że stosowane w prawie Unii pojęcie solidarności za zapłatę grzywny, będące jedynie wyrazem pełnoprawności pojęcia przedsiębiorstwa, dotyczy jedynie przedsiębiorstwa, a nie spółek, które wchodzą w jego skład (wyrok z dnia 10 kwietnia 2014 r., Komisja i in./Siemens Österreich i in., od C-231/11 P do C-233/11 P, EU:C:2014:256, pkt 57).

151 Chociaż z art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 wynika, że Komisja może obciążyć grzywną solidarnie kilka spółek, jeżeli wchodzą one w skład tego samego przedsiębiorstwa, to jednak ani brzmienie tego przepisu, ani cel mechanizmu solidarności nie pozwalają uznać, że ta kompetencja do nałożenia sankcji obejmuje, poza określeniem zewnętrznego stosunku solidarności, także kompetencję do określenia udziałów dłużników solidarnych w ramach ich stosunku wewnętrznego (wyrok z dnia 10 kwietnia 2014 r., Komisja i in./Siemens Österreich i in., od C-231/11 P do C-233/11 P, EU:C:2014:256, pkt 58).

152 Przeciwnie, cel mechanizmu solidarności polega na tym, że mechanizm ten stanowi dodatkowy instrument prawny, którym dysponuje Komisja celem wzmocnienia skuteczności jej działań w dziedzinie poboru grzywien nałożonych za naruszenia prawa konkurencji, gdyż mechanizm ten zmniejsza – po stronie Komisji jako wierzyciela należności w postaci grzywien – ryzyko niewypłacalności, co przyczynia się do realizacji celu odstraszającego, jakiemu służy generalnie prawo konkurencji, co Sąd zresztą słusznie podkreślił w pkt 325 zaskarżonego wyroku (wyrok z dnia 10 kwietnia 2014 r., Komisja i in./Siemens Österreich i in., od C-231/11 P do C-233/11 P, EU:C:2014:256, pkt 59 i przytoczone tam orzecznictwo).

153 Natomiast określanie – w ramach stosunku wewnętrznego istniejącego między dłużnikami solidarnymi – udziałów tych dłużników w kwocie grzywny nie służy realizacji owego dwojakiego celu. Chodzi tu bowiem o kwestię, która pojawia się na późniejszym etapie i która co do zasady nie ma już znaczenia dla Komisji, w wypadku gdy cała grzywna została już zapłacona przez jednego z dłużników solidarnych bądź kilku z nich. Nie można zatem wymagać od Komisji ustalenia takich odpowiednich udziałów (wyrok z dnia 10 kwietnia 2014 r., Komisja i in./Siemens Österreich i in., od C-231/11 P do C-233/11 P, EU:C:2014:256, pkt 60–64).

154 W niniejszym przypadku wnosząca odwołanie nie kwestionuje tego, że posiadała w momencie zarzucanego jej naruszenia 100% kapitału spółek, których pracownicy uczestniczyli w rozpatrywanych antykonkurencyjnych dyskusjach w Belgii, Francji i Austrii, i nie twierdzi, że przedstawiła Sądowi materiał dowodowy mogący wzruszyć domniemanie, zgodnie z którym wywierała ona decydujący wpływ na te spółki. Zatem z punktu widzenia orzecznictwa przedstawionego w pkt 145–153 niniejszego wyroku Sąd słusznie uznał, że Komisja mogła przypisać wnoszącej odwołanie antykonkurencyjne zachowanie jej spółek zależnych w Belgii, Francji i Austrii oraz zasądzić grzywny na zasadzie odpowiedzialności solidarnej z tymi spółkami bez ustalania należnych od każdej ze spółek udziałów w kwocie tych grzywien.

155 Wreszcie należy odrzucić podniesioną przez wnoszącą odwołanie argumentację opartą na niedostatecznym uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. W szczególności w odniesieniu do istnienia po stronie Komisji możliwości przypisania wnoszącej odwołanie działań jej spółek zależnych we Francji i w Austrii należy uznać, że pkt 155–165 zaskarżonego wyroku oraz jego pkt 284, który odsyła do jego pkt 97 i 98, są uzasadnione w wystarczający pod względem prawnym sposób. Po przypomnieniu orzecznictwa odnoszącego się do pojęcia jednostki gospodarczej Sąd podniósł bowiem, że Villeroy & Boch posiadała 100% kapitału swych spółek zależnych i nie usiłowała wzruszyć domniemania, zgodnie z którym wywierała ona na nie decydujący wpływ, a następnie ustosunkował się do podniesionych przez nią argumentów opartych na naruszeniu zasady ustawowej określoności czynów zabronionych i kar oraz prawa do domniemania niewinności. Jeśli chodzi o istnienie po stronie Komisji możliwości przypisania wnoszącej odwołanie zachowań Villeroy & Boch Belgia ze względu na wywierany na tę

spółkę decydujący wpływ, Sąd nie miał obowiązku zajmowania w zaskarżonym wyroku stanowiska w tej kwestii, gdyż, wbrew temu, co twierdzi wnosząca odwołanie, nie zakwestionowała ona przed nim tej możliwości.

156 Proponuję zatem, aby zarzuty siódmy i dziewiąty oddalić jako bezzasadne.

W przedmiocie zarzutu ósmego

Argumentacja stron

157 W ósmym ze swych zarzutów wnosząca odwołanie utrzymuje, że Sąd w zaskarżonym wyroku naruszył art. 101 TFUE i art. 53 porozumienia EOG ze względu na to, iż błędnie przyjął w nim istnienie w niniejszym przypadku jednolitego, złożonego i ciągłego naruszenia.

158 W tym względzie wnosząca odwołanie podnosi w pierwszej kolejności, że pojęcie jednolitego, złożonego i ciągłego naruszenia jest jako takie niezgodne z art. 101 TFUE oraz art. 53 porozumienia EOG, a zatem – nie może być stosowane. Jej zdaniem pojęcie to nie znajduje jakiejkolwiek podstawy w prawie Unii. Wnosząca odwołanie twierdzi ponadto, że zaskarżony wyrok jest niewystarczająco uzasadniony ze względu na to, iż Sąd nie ustosunkował się w nim do podnoszonych przez nią w tym względzie argumentów.

159 W drugiej kolejności wnosząca odwołanie utrzymuje, że Sąd, stwierdzając istnienie w niniejszej sprawie jednolitego naruszenia, uchybił zasadom rządzącym rzetelnym procesem sądowym. W efekcie tego bowiem, że uznał on, iż można jej przypisać naruszenie, w którym nie uczestniczyła, ale które stanowi część składową jednolitego naruszenia, w którym wzięła ona udział, wnosząca odwołanie nie mogła, celem zakwestionowania jej uczestnictwa w tym jednolitym naruszeniu, skutecznie powołać się na okoliczność polegającą na tym, że nie uczestniczyła ona w tym pierwszym naruszeniu, a zatem – została pozbawiona skutecznego środka obrony. Mogła ona jedynie bowiem kwestionować swą wiedzę o rozpatrywanym naruszeniu.

160 W trzeciej kolejności wnosząca odwołanie podnosi tytułem ewentualnym, że warunki konieczne do tego, aby można było uznać, iż chodzi o jednolite naruszenie, nie zostały w niniejszym przypadku spełnione ze względu na to, że Komisja nie określiła rynku właściwego ani też nie ustaliła zachodzenia stosunku komplementarności pomiędzy różnego rodzaju zarzucanymi działaniami.

161 W czwartej kolejności wnosząca odwołanie jest zdania, że w każdym razie, ze względu na stwierdzenie przez Sąd częściowej nieważności spornej decyzji w zakresie dotyczącym niektórych państw członkowskich w wyrokach z dnia 16 września 2013 r.: Wabco Europe i in./Komisja (T-380/10, EU:T:2013:449), Keramag Keramische Werke i in./Komisja (T-379/10 i T-381/10, niepublikowanym, EU:T:2013:457), Duravit i in./Komisja (T-364/10, niepublikowanym, EU:T:2013:477), oraz ze względu na to, że pewne przedsiębiorstwa mogły nie wiedzieć o całokształcie naruszenia, nie można uznać, że mamy do czynienia z określonym w tej decyzji naruszeniem na globalną skalę.

162 Komisja wnosi o oddalenie zarzutu ósmego.

Ocena Trybunału

163 Uwzględniając orzecznictwo przedstawione w pkt 55–59 niniejszego wyroku, należy po pierwsze oddalić podnoszone przez wnoszącą odwołanie argumenty, zgodnie z którymi prawne pojęcie jednolitego, złożonego i ciągłego naruszenia jest niezgodne z art. 101 TFUE oraz art. 53 porozumienia EOG i uchybia zasadom rządzącym rzetelnym procesem sądowym, niezależnie od kwestii dopuszczalności tego ostatniego argumentu.

164 Po drugie, należy stwierdzić, że wbrew temu, co twierdzi wnosząca odwołanie, Sąd, przywołując to orzecznictwo w pkt 32–34, 41, 42 i 46–48 zaskarżonego wyroku uzasadnił go w wystarczający pod względem prawnym sposób.

165 Po trzecie, jeśli chodzi o podniesiony przez wnoszącą odwołanie argument, zgodnie z którym warunki konieczne do tego, aby można było uznać, iż chodzi o jednolite naruszenie, nie zostały w niniejszym przypadku spełnione ze względu na to, że Komisja nie określiła rynku właściwego, należy stwierdzić, jak słusznie podniósł to Sąd w pkt 54 zaskarżonego wyroku i jak przyznaje to wnosząca odwołanie, że okoliczność polegająca na tym, iż objęte naruszeniem rynki produktowe i geograficzne są od siebie odrębne, nie stoi w każdym razie na przeszkodzie stwierdzeniu istnienia jednolitego naruszenia. Tak więc ów argument jest w każdym razie nieskuteczny.

166 Po czwarte, Sąd w pkt 63–71 zaskarżonego wyroku nie dopuścił się naruszenia prawa, uznając, że Komisja mogła w niniejszym przypadku wyciągnąć wniosek o istnieniu jednolitego naruszenia w oparciu o jednolity cel. Na podstawie bowiem ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd w pkt 66, 69 i 71 zaskarżonego wyroku ustalił on w wystarczający pod względem prawnym sposób, że różnego rodzaju zarzucane działania zmierzały do tego samego celu polegającego w przypadku wszystkich wytwórców łazienkowych instalacji sanitarnych na koordynowaniu ich zachowania w stosunku do hurtowników. W tym względzie należy podkreślić, że wbrew temu, co twierdzi wnosząca odwołanie, pojęcie wspólnego celu, jak wynika to z tych pkt 66, 69 i 71, zostało określone nie poprzez mające ogólny charakter odniesienie do istnienia zakłócenia konkurencji na rynkach dotkniętych naruszeniem, lecz przez odwołanie do różnego rodzaju elementów obiektywnych, takich jak centralna rola odgrywana przez hurtowników w ramach systemu dystrybucji, cechy charakterystyczne tego systemu, istnienie organizacji koordynujących i wieloproduktowych, podobieństwo pomiędzy wdrażaniem porozumień mających znamiona zmowy oraz nakładanie się na siebie materialnych, geograficznych i czasowych zakresów zastosowania rozpatrywanych praktyk.

167 W tych okolicznościach, bez konieczności ustalania, czy istnieje związek komplementarności pomiędzy zarzucanymi praktykami, ze względu na to, że można przypisać jednolite i ciągłe naruszenie niekonkurującym przedsiębiorstwom niewymagającym systematycznej definicji rynków właściwych oraz ze względu na to, że można uznać wnoszącą odwołanie, po pierwsze, za odpowiedzialną za swe bezpośrednie uczestnictwo w zarzucanym naruszeniu, oraz, po drugie, za odpowiedzialną za pośrednie uczestnictwo w tym naruszeniu w zakresie, w jakim wiedziała ona o całokształcie mających znamiona naruszenia zachowań zamierzonych czy też wdrożonych przez innych uczestników rozpatrywanego kartelu w ramach realizacji tych samych celów czy też mogła je w sposób rozsądny przewidzieć i była gotowa ponieść to ryzyko, nie można zarzucać Sądowi, iż uznał, że Komisja nie dopuściła się żadnego błędu, wyciągając wniosek, iż w niniejszym przypadku dopuszczono się naruszenia o jednolitym i ciągłym charakterze.

168 Wreszcie, jeśli chodzi o argumentację dotyczącą stwierdzenia przez Sąd częściowej nieważności spornej decyzji w ramach innych, dotyczących tego samego kartelu, spraw, należy przypomnieć, że dokonanie oceny dowodów odnoszących się do różnych rynków krajowych należy do wyłącznej właściwości Sądu. W zakresie, w jakim ta argumentacja miała w zamiarze wnoszącej odwołanie na celu zakwestionowanie istnienia jednolitego, złożonego i ciągłego naruszenia, należy podkreślić, jak zostało to wskazane w pkt 62 niniejszego wyroku, że okoliczność, iż Sąd stwierdził częściową nieważność spornej decyzji w zakresie dotyczącym zarzucanego uczestnictwa niektórych z będących jej adresatami przedsiębiorstw, odnośnie do pewnych rynków geograficznych i w określonych okresach, nie wystarcza do zakwestionowania poczynionego przez Sąd stwierdzenia dotyczącego istnienia całościowego planu obejmującego trzy podgrupy produktów, sześć państw członkowskich i identyczny cel polegający na zakłóceniu konkurencji.

169 W konsekwencji zarzut ósmy należy w części oddalić jako bezzasadny, a w części – jako bezskuteczny.

W przedmiocie zarzutów dziesiątego i jedenastego

Argumentacja stron

170 W dziesiątym z zarzutów odwołania wnosząca je podnosi, że Sąd miał dopuścić się naruszenia prawa ze względu na to, iż nie wykonał przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania.

171 W zaskarżonym wyroku Sąd przeprowadził bowiem, wbrew temu, czego żądała wnosząca odwołanie, kontrolę zgodności z prawem jedynie w odniesieniu do ustalenia wysokości grzywny.

172 Wnosząca odwołanie stoi zaś na stanowisku, że, ze względów związanych z pewnością prawa i celem zagwarantowania prawa do rzetelnego procesu sądowego, Sąd i Trybunał są w każdej wniesionej do nich sprawie dotyczącej ustalenia przez Komisję wysokości grzywny czy też kary pieniężnej zobowiązane do rzeczywistego wykonania nieograniczonego prawa orzekania przysługującego im na mocy art. 31 rozporządzenia nr 1/2003, w szczególności ze względu na to, że żadna norma prawna nie przewiduje harmonizacji kar, a Komisja w latach 1998–2006 stosowała przy ustalaniu wysokości grzywien trzy różne metody obliczeniowe.

173 Ponadto w niniejszym przypadku wnosząca odwołanie stoi na stanowisku, że Sąd nie przeprowadził niezależnej weryfikacji początkowej kwoty grzywny, która w ramach wykonania przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania powinna była zostać obniżona ze względu na wagę naruszenia – dotyczącego jedynie ograniczonej liczby przeważnie małych państw członkowskich. W tym względzie zdaniem wnoszącej odwołanie nie można zrozumieć powodu, dla którego kara nałożona przez Komisję za zarzucane działania w niniejszym przypadku była bardziej surowa niż ta nałożona odnośnie do samego rodzaju karteli obejmujących całość Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Ponadto Sąd powinien był przyznać jej obniżenie kwoty grzywny z powodu naruszenia zasady rozsądnego terminu ze względu na przewlekłość procedury administracyjnej, która trwała łącznie przez niemal sześć lat.

174 W jedenastym z zarzutów odwołania wnosząca je powołuje się na naruszenie zasady proporcjonalności. W tym względzie stoi ona na stanowisku, że Sąd, aby ustalić wagę naruszenia, jest zobowiązany wziąć pod uwagę skutki rynkowe danego naruszenia, a także – wielkość osiągniętych na rozpatrywanych rynkach obrotów, czego nie uczynił.

175 Sąd powinien był także upewnić się, że kwota grzywien nałożonych w spornej decyzji jest proporcjonalna sama w sobie, co nie miało miejsca, gdyż obroty objęte naruszeniem wynosiły 115 mln EUR, podczas gdy łączna kwota nałożonych za nie grzywien wynosi 71,5 mln EUR.

176 Wnosząca odwołanie zwraca się więc do Trybunału o sprostowanie tych bezprawnych uchybień, jakich miał dopuścić się Sąd, i obniżenie kwoty nałożonych grzywien.

177 Komisja wnosi o oddalenie zarzutów dziesiątego i jedenastego.

Ocena Trybunału

178 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem sprawowana na podstawie art. 263 TFUE kontrola zgodności z prawem polega na tym, iż sąd Unii przeprowadza, zarówno pod względem prawnym, jak i faktycznym, ocenę danej decyzji pod kątem podniesionych przeciwko niej przez skarżącą argumentów, i jest on przy tym uprawniony do przeprowadzenia oceny dowodów, stwierdzenia nieważności spornej decyzji i do zmiany kwoty grzywien (zob. wyrok z dnia 10 lipca 2014 r., Telefónica i Telefónica de España/Komisja, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, pkt 53 i przytoczone tam orzecznictwo).

179 Kontroli legalności dopełnia zgodnie z art. 261 TFUE nieograniczone prawo orzekania, które zostało przyznane sądom Unii na podstawie art. 31 rozporządzenia nr 1/2003. Prawo to, poza zwykłą kontrolą zgodności sankcji z prawem, upoważnia sąd do zastąpienia oceny Komisji własną oceną i w konsekwencji uchylenia, zmniejszenia lub podwyższenia nałożonej na przedsiębiorstwo grzywny lub okresowej kary pieniężnej (zob. wyrok z dnia 8 grudnia 2011 r., Chalkor/Komisja, C-386/10 P, EU:C:2011:815, pkt 63 i przytoczone tam orzecznictwo).

180 Aby spełnić wymogi związane z przeprowadzaniem kontroli w ramach wykonywania nieograniczonego prawa orzekania w rozumieniu art. 47 karty w zakresie dotyczącym grzywny, sąd Unii jest przy wykonywaniu uprawnień określonych w art. 261 i 263 TFUE zobowiązany do przeanalizowania wszystkich zarzutów natury prawnej czy faktycznej, za pomocą których podnoszące je strony chcą wykazać, iż kwota grzywny nie jest dostosowana do wagi i okresu trwania naruszenia (zob. wyrok z dnia 18 grudnia 2014 r., Komisja/Parker Hannifin Manufacturing i Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, pkt 75 i przytoczone tam orzecznictwo).

181 Wykonywanie tego nieograniczonego prawa orzekania nie jest zaś równoznaczne z przeprowadzeniem kontroli z urzędu, a postępowanie przed sądami Unii jest postępowaniem kontradyktoryjnym. To do strony skarżącej należy co do zasady podniesienie skierowanych przeciwko zaskarżonej decyzji zarzutów oraz przedstawienie dowodów na poparcie tych zarzutów (zob. wyrok z dnia 18 grudnia 2014 r., Komisja/Parker Hannifin Manufacturing i Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, pkt 76 i przytoczone tam orzecznictwo).

182 W tym względzie należy podkreślić, że brak kontroli z urzędu całości zaskarżonej decyzji nie narusza zasady skutecznej ochrony sądowej. Dla przestrzegania tej zasady nie jest bowiem niezbędne, by Sąd – z pewnością zobowiązany do ustosunkowania się do podniesionych zarzutów oraz do przeprowadzenia kontroli, pod względem zarówno prawnym, jak i faktycznym – miał obowiązek dokonać z urzędu kompletnego badania akt sprawy (zob. wyrok z dnia 8 grudnia 2011 r., Chalkor/Komisja, C-386/10 P, EU:C:2011:815, pkt 66).

183 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału należy zresztą przypomnieć, że Sąd jako jedyny jest właściwy do kontrolowania sposobu, w jaki Komisja ocenia w każdym poszczególnym przypadku wagę niezgodnych z prawem zachowań. Przedmiotem kontroli przeprowadzanej przez Trybunał w ramach odwołania jest z jednej strony zbadanie, w jakim stopniu Sąd uwzględnił, w sposób prawnie właściwy, wszystkie czynniki istotne dla dokonania oceny wagi określonego zachowania w świetle art. 101 TFUE i art. 23 rozporządzenia nr 1/2003, a z drugiej strony zweryfikowanie, czy Sąd odniósł się w stopniu wymaganym przez prawo do wszystkich argumentów powołanych w celu poparcia żądania obniżenia grzywny. Waga naruszeń prawa konkurencji Unii winna być ustalana w zależności od szeregu czynników, takich jak, w szczególności, odstraszający charakter grzywien, szczególne okoliczności sprawy i jej kontekst, obejmujący zachowanie poszczególnych przedsiębiorstw, rola odgrywana przez każde z nich w ukonstytuowaniu kartelu, zysk, jaki mogły dzięki niemu osiągnąć, ich rozmiary i wartość odnośnych towarów, a także zagrożenie, jakie stanowi ten rodzaj naruszeń dla celów Unii (zob. podobnie wyrok z dnia 11 lipca 2013 r., Team Relocations i in./Komisja, C-444/11 P, niepublikowany, EU:C:2013:464, pkt 95, 99, 100).

184 Ponadto w ramach rozstrzygania kwestii prawnych w postępowaniu odwoławczym Trybunał nie może ze względów słuszności zastąpić własną oceną oceny dokonanej przez Sąd orzekający w ramach nieograniczonego prawa orzekania w przedmiocie kwoty grzywien nałożonych na przedsiębiorstwa z powodu naruszenia przez nie prawa Unii. Tylko bowiem gdyby Trybunał uznał, że poziom sankcji jest nie tylko niewłaściwy, ale również nadmierny, a w efekcie nieproporcjonalny, należałoby stwierdzić, że doszło do naruszenia prawa przez Sąd ze względu na niewłaściwy charakter kwoty grzywny (zob. w szczególności wyrok z dnia 30 maja 2013 r., Quinn Barlo i in./Komisja, C-70/12 P, niepublikowany, EU:C:2013:351, pkt 57 i przytoczone tam orzecznictwo).

185 To w świetle wspomnianego orzecznictwa należy zbadać zarzuty dziesiąty i jedenasty.

186 Z ww. orzecznictwa wynika zaś jasno, że, w pierwszej kolejności, przeprowadzanie kontroli w ramach wykonywania nieograniczonego prawa orzekania dotyczy jedynie nałożonej kary, nie zaś całości zaskarżonej decyzji i, w drugiej kolejności, ani nieograniczone prawo orzekania, ani kontrola zgodności z prawem nie stanowią ekwiwalentu kontroli sprawowanej z urzędu i, co za tym idzie, nie są związane z wymogiem przeprowadzenia przez Sąd z urzędu ponownego kompletnego badania akt sprawy, niezależnie od zarzutów podniesionych przed nim przez wnoszącą odwołanie.

187 W niniejszym przypadku należy stwierdzić, że Sąd, począwszy od pkt 335 zaskarżonego wyroku, rzeczywiście skontrolował kwotę grzywny i ustosunkował się do różnego rodzaju zarzutów podniesionych przez wnoszącą odwołanie, zaś w pkt 397–402 tego wyroku wydał rozstrzygnięcie w przedmiocie żądań zmierzających do obniżenia kwoty grzywny, nie ograniczając się więc, wbrew temu, co twierdzi wnosząca odwołanie, do skontrolowania zgodności tej kwoty z prawem. W tym względzie Sąd w szczególności w pkt 384 tego wyroku podniósł, że wynoszący 15% współczynnik wyliczony na podstawie współczynników związanych z „wagą naruszenia" oraz „kwotą dodatkową" był i tak minimalny, biorąc pod uwagę szczególnie poważny charakter rozpatrywanego naruszenia, a następnie w pkt 397–401 tego samego wyroku uznał, że żaden z przedstawionych przez wnoszącą odwołanie dowodów nie uzasadnia obniżenia kwoty grzywny.

188 W odniesieniu w szczególności do analizy wagi zarzucanego naruszenia należy stwierdzić, że Sąd w pkt 381 zaskarżonego wyroku przypomniał pkt 23 wytycznych z 2006 r., który stanowi, że „[p]orozumienia horyzontalne dotyczące ustalania cen, podziału rynku i ograniczenia produkcji, które są z reguły tajne, zaliczają się ze względu na swój charakter do najpoważniejszych ograniczeń konkurencji. Zgodnie z zasadami polityki konkurencji muszą one być surowo karane. W konsekwencji część sprzedaży, która brana jest pod uwagę w wypadku naruszeń tego rodzaju, znajdować się będzie zazwyczaj w górnym przedziale powyższej skali". Sąd w pkt 383 tego wyroku przedstawił uzasadnienie przyjęte przez Komisję w motywie 1211 spornej decyzji, zgodnie z którym pozioma koordynacja stanowi ze względu na sam swój charakter jedno z najbardziej szkodliwych zakłóceń konkurencji, a rozpatrywane przez nią naruszenie stanowi jednolite, złożone i ciągłe naruszenie obejmujące sześć państw członkowskich i trzy podgrupy produktów, aby następnie w pkt 384 zaskarżonego wyroku stwierdzić jego szczególnie poważny charakter uzasadniający zastosowanie współczynnika wagi naruszenia w wysokości 15%, a w pkt 385 tego wyroku – uczestnictwo wnoszącej odwołanie w „centralnej grupie przedsiębiorstw" wdrażających zarzucane naruszenie.

189 Uwzględniając zatem całokształt parametrów istotnych dla dokonania oceny wagi zarzucanego naruszenia, poziomą koordynację cen i udział, jaki miała w niej wnosząca odwołanie, oraz ustosunkowując się do podniesionych przez nią w tym względzie argumentów, Sąd nie dopuścił się w żaden sposób naruszenia prawa i uczynił zadość ciążącemu na nim obowiązkowi przeprowadzenia rzeczywistej kontroli sądowej spornej decyzji.

190 W odniesieniu do oceny przewlekłości procedury administracyjnej należy przypomnieć, że chociaż naruszenie zasady dochowania rozsądnego terminu może uzasadniać stwierdzenie nieważności decyzji wydanej po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego na podstawie art. 101 TFUE i 102 TFUE, w sytuacji gdy prowadzi ono również do naruszenia prawa do obrony danego przedsiębiorstwa, takie naruszenie zasady dochowania rozsądnego terminu, przy założeniu, że dopuszczenie się go zostanie ustalone, nie może prowadzić do obniżenia kwoty nałożonej grzywny (zob. w szczególności wyroki z dnia 9 czerwca 2016 r.: CEPSA/Komisja, C-608/13 P, EU:C:2016:414, pkt 61; PROAS/Komisja, C-616/13 P, EU:C:2016:415, pkt 74 i przytoczone tam orzecznictwo). W niniejszym przypadku zaś, jak wynika to z pkt 173 niniejszego wyroku, bezsporne jest to, że podnosząc argument dotyczący nieprawidłowości dokonanej przez Sąd oceny przewlekłości procedury administracyjnej, wnosząca odwołanie ma na celu jedynie uzyskanie obniżenia kwoty nałożonej na nią grzywny.

191 Tak więc argument ten, niezależnie od jego zasadności, winien zostać oddalony jako bezskuteczny.

192 Wreszcie, jeśli chodzi o proporcjonalność nałożonej grzywny jako takiej, wnosząca odwołanie nie podnosi żadnego argumentu, za pomocą którego można by było wykazać, że nałożona kara jest niewłaściwa lub zbyt wysoka. W tym względzie należy oddalić argument, zgodnie z którym grzywna w wysokości 71,5 mln EUR ma być nieproporcjonalna do dotkniętych kartelem obrotów w wysokości 115 mln EUR. Bezsporne jest bowiem to, że w niniejszym przypadku ostateczna kwota nałożonej grzywny została obniżona w taki sposób, aby nie przekroczyć progu 10% całkowitego obrotu uzyskanego przez wnoszącą odwołanie w poprzedzającym roku obrotowym, zgodnie z art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003. Ten próg gwarantuje już zaś to, aby poziom tej grzywny nie był nieproporcjonalny w stosunku do rozmiaru przedsiębiorstwa, określonego na podstawie osiągniętego przez nie całkowitego obrotu (zob. podobnie wyrok z dnia 28 czerwca 2005 r., Dansk Rørindustri i in./Komisja, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, pkt 280–282).

193 Mając na uwadze powyższe rozważania, należy oddalić zarzuty dziesiąty i jedenasty, jako w części nieskuteczne, a w części bezzasadne.

194 Mając na uwadze, że żaden z zarzutów przedstawionych przez wnoszącą odwołanie nie został uwzględniony, odwołanie należy w całości oddalić.

W przedmiocie kosztów

195 Zgodnie z art. 184 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem, jeżeli odwołanie jest bezzasadne, Trybunał rozstrzyga o kosztach. Zgodnie z art. 138 § 1 tego regulaminu, mającym zastosowanie do postępowania odwoławczego na podstawie jego art. 184 § 1, kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ Komisja wniosła o obciążenie wnoszącej odwołanie kosztami postępowania, a ta ostatnia przegrała sprawę, należy obciążyć ją kosztami postępowania.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

1) Odwołanie zostaje oddalone.

2) Villeroy & Boch AG zostaje obciążona kosztami postępowania.

Podpisy